AZTAG
JOURNAL ARMÉN. QUOTIDIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur-Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ
ՍԻՒՐԻՈ տար. 550, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 300 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. տրկ. 7, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 տոլար

ԱԶԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒԼԻՍ 1933
ՁԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 2,50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաւօտ պէտք է քննել թերթիս տօմսերին հասցէին | Տնօրէն — Խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 89 (927)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԴԷՊԻ ՊԻԹԻԱՍ

Աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ գրեթէ, մեծ քաղաքներու բնակչութեան մէկ մասը, ամռան եղանակին հանգստի և կազդուրման համար գիւղեր կը փնտռէ, ժխորէն ու իրարանցումէն հեռու մնալու համար: Առողջապահական պահանջք մըն է դարձած գիւղագնացութիւնը մասնաւորաբար տաք և խոնաւ երկիրներու մէջ, ուր տարուան մը տաժանելի աշխատանքէն յոգնաբեկ մարմինը անհրաժեշտութիւն կզգայ հանգստի ու դադարի:

Բնութեան այդ պարտադիր պահանջքին կը հնազանդին դժբաղդաբար ունեւորները, իսկ շատ անգամ կը զրկուին հանգիստէ եւ օդափոխութեան աւելի կարօտները, որոնք նիւթական անգոհացուցիչ պայմաններու մէջ կը գտնուին: Լիբանանի օդափոխութեան վայրերը, որոնք պատմական դարերէ ի վեր ուշադրութիւնը հրաւիրած են դրացի և արաբական բոլոր երկիրներու, դժբաղդաբար դիւրամատչելի չեն բոլոր դասակարգերու համար ներկայիս: Շնորհիւ կառավարութեան ջանքերուն, Լիբանանի ամարանոցները լաւ զարգացած են և ապահոված գիւղագնացներու հանգիստին անհրաժեշտ բոլոր պայմանները. ճամբաները կանոնաւոր և ապահով, շէնքերը հանգստաւէտ, մէկ խօսքով Եւրոպական ամարանոցներու ամէն յարմարութիւններով օժտուած:

Եւ այդ կատարելագործութեանց շնորհիւ, տարուէ տարի սկսած են աւելի ստուարաթիւ գիւղագնացներ այցելել Լիբանանը, Եգիպտոսէն, Իրաքէն, Պաղեստինէն և հեռաւոր Պարսկաստանէն, ապահովելով Լիբանանի հասոյթի աղբիւրներուն գլխաւորը: Լիբանանի գիւղացիութեան ապրուստի առաջին միջոցը արդէն գիւղագնացներու թողած գումարն է: Կաթ, մածուն, հաւկիթ եւ պտուղ, որոնք միակ արտադրութիւններն են գիւղերու, ինչպէս նաեւ փոխադրութեան միջոցները, կը կազմեն Լիբանանի գիւղացիներուն հասոյթը:

Տարբեր են սակայն Հիւսիսային Սուրիոյ ամարանոցները, որոնց գլխաւորն է անկասկած Ճէպէլ Մուսան, իր հրաշագեղ Պիթիասովը: Այդ շրջաններու ամարանոցները դեռ կը մնան բնական կուսութեան մէջ, իրենց դալարագարդ անտառներով, վճիտ ու զուլալ աղբիւրներով և սքանչելի պուրակներով:

Հինգ զուտ հայկական գիւղեր Ճէպէլ Մուսայի ստորոտը, կը կազմեն Հիւսիսային Սուրիոյ ամարանոցները, որոնցմէ քիչ անդին, Ալէքսանտրէթի ծովախորշին ճիշդ դիմաց նոյնքան հրաշալիօրէն գեղեցիկ կանգնած են ուրիշ երկու հայկական գիւղեր, Սօուգ Օլուգ և Աթըգ, բացառաբար հայաբնակ երկուքն ալ:

Անոնցմէ Պիթիաս, շնորհիւ գիւղացիներու անխոնջ աշխատանքին, վերջին քանի մը տարուան ընթացքին, օժտուած է հանգստաւէտ պայմաններով և յարմարութիւններով, որոնք միանալով բնական գեղեցկութեան և իր ականակիտ ջուրերուն մաքրութեան ու անտառներուն մշտանորոգ կանաչութեան կը հմայեն այցելողները: Գիւղական հին խարխլած շէնքերը նորոգուած են, նոր ճամբաներ բացուած գիւղին մէջ, պանդոկներ և ճաշարաններ ապահովուած եւ օդասուն ու կահաւորուած սենեակներ պատրաստուած:

Աւելորդ է, երկար խօսիլ Պիթիասի բնական գեղեցկութեան, իր սառնամանեան ջուրերու եւ կազդուրիչ կլիմայի մասին: Ասկէ առաջ, զանազան առիթներով ցոյց տուած ենք անոր առաւելութիւնները: Ամբողջ ամռան եղանակին, զով ու չոր օդ մը, առանց մէգի ու մըշուշի եւ պայծառ գիշեր:

Օդափոխութեան համար ունեցած այս բոլոր յարմարութիւններէն եւ կլիմայական առաւելութիւններէն զատ, Պիթիաս ունի ուրիշ աւելի կարեւոր առաւելութիւն մը: Զափազանց աժան է և առատ ամէն բան: Բանջարեղէն, պտուղ և այլ ուտելիքներ շատ աւելի դիւրամատչելի գիներով կը ծախուին, քան քաղաքներու մէջ: Նոյն դիւրութիւնները կան նաև վարձքերու համար: Բանի մը Սուրիական ոսկիով կարելի է ազատ սենեակ մը վարձել, ինչ որ անհնար է Լիբանանի ամարանոցներուն մէջ: Հալէպէն մինչեւ Պիթիաս, ինքնաշարժը կը սուրայ ասֆալթի կանոնաւոր ճամբու մը վրայէն եւ մէկ ու կէս ժամ վերջ ճամբորդը կը հասնի Պիթիաս:

Կայ նաև ուրիշ պարագայ մը որ շատ կարեւոր է մասնաւորաբար մեր ժողովուրդին համար: Պիթիասի մէջ, ամէն գիւղագնաց հայ կրնայ հագնիլ իր տան սովորական հագուստը, առանց օնտիւլասիոնի և շպարի: Մաքուր և պարզ գիւղական առաքինի կեանք մը կը տիրէ հոն:

Պէտք չէ մոռնալ նաև որ Պիթիասի ժողովուրդը կը պահէ մեր ժողովուրդի հերոսական և պատմական բոլոր առաքինութիւնները եւ հայ գիւղացիի սքանչելի հիւրասիրութիւնը: Հայ գիւղագնացներ հոն իրենք զիրենք պիտի զգան հարազատ և տոհմիկ մթնոլորտի մը մէջ եւ պիտի վայելեն ամէն դիւրութիւն տեղացի ժողովուրդի կողմէ:

Հայրենակիցնե՛ր, մանաւանդ Հիւսիսային Սուրիոյ մէջ, ձեր գիւղագնացութեան վայրը ընտրեցէք Պիթիասը, որով ոչ միայն ամենասքանչելի օդ և մաքուր կազդուրիչ կլիմայ մը պիտի գտնէք, այլ աւանդապաշտ, հիւրասէր, քաջ և հարազատ հայ գիւղացիութեան: Ձեր սովորական ծախքերով, երեք ամիս կրնաք օդափոխութիւն ընել, առանց ենթարկուելու նիւթական ծանր ճնշումներու:

Եւ այդ կերպով նաև նպաստած կ'ըլլանք Ճէպէլ Մուսայի հայ գիւղացիներուն, որոնք տնտեսական նախանձելի վիճակի մէջ չեն գտնուիր:

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՔԵՄԱԼ

ԻՐ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

1932 Հոկտեմբերին Հէրըլտ Ս. Արմսթրոնկ «Գորշ Գայլը» անունով հատոր մը հրատարակեց Լոնտոնի մէջ, Արթէըր Պարքըր Անգլ. Ընկ. միջոցաւ: Այդ հատորը Մուսթաֆա Քէմալի ներքին կեանքի ուսումնասիրութիւնն է:

Գրուած գրախօսականները, հեղինակին պետական և զինուորական շրջանակներու հետ ունեցած կապակցութիւնը եւ գրքին ճշգրիտ եւ ցնցող յայտնութիւնները այնքան հետաքրքրութիւն արթնցուցին Անգլիոյ մէջ, որ յաջորդ ամսուն իսկ Նոյեմբեր 1932 ձեռնարկուեցաւ երկրորդ տպագրութեան:

Ո՞վ է Հէրըլտ Արմսթրոնկ:

Անգլիացի երիտասարդ սպայ մը, կապուած Անգլիական ընդհանուր սպայակոյտի հետախուզական բաժանմունքին:

Անգլիական ժողովուրդը ծնունդ տուած է յաճախ բազմաթիւ ազնուական զինուորականներու, որոնք որչափ զինուորական արհեստին եւ նրբութեանց հմտացած եւ այդ կեանքին մէջ մարզուած են, նոյնքան ալ ունեցած են գրական տաղանդներ եւ յաճախ լաւագոյն յաջողութիւններով օժտուած մատենագիրներ եղած են: Ատոնցմէ մին է աշխարհահռչակ զօրավար Ալէնպին, Սուրիոյ և Պաղեստինի ազատարարը: Թուրք իթթիհատականներ և քեմալականներ, թուրք մոլեռանդութիւնը գրգռելու համար, զօր. Ալէնպիի կռիւները կը նկատէին խաչակիրներու պատերազմին շարունակութիւնը 20րդ դարու մէջ: Եւ, իրաւ ալ, Ալէնպիի պատերազմը միանգամ ընդ միշտ ազատեց Երուսաղէմը, Դամասկոսը և Հալէպը Թուրք բարբարոսներու ձեռքէն, ջախջախելով անոնց բանակը և բռնելով 75,000 գերի:

Այդ տաղանդաւոր զինուորականներու կարգին է նաև գնդապետ Թոմաս Ի. Լօրէնս, պատմագէտ, հնախօս, հմտաշատ զինուորական մը: Իր չգործած մեղքին համար, հայկական մամուլը զինքը քաշքշեց՝ խարանելով անմօթ եւ շահամոլ ամերիկացի լրագրողի մը՝ Լինքըն Սթեֆէնսի շինծու մէկ յօդուածէն: Գնդապետ Լօրէնս խիստ գաղտնի կերպով կը գործէ Ալպիոնի պետական շահերուն ծառայելով: Ան էր որ արաբները կազմակերպեց, Թրքական բանակին կռնակէն անցաւ և դիւրացուց աշխարհահռչակ Ալէնպիի յաղթանակները: Գնդապետ Լօրէնս հեղինակն է 4 հատորներու:

Ուրիշ անգլիացի մը, փոխ—գնդապետ Հէրըլտ Ս. Արմսթրոնկ նմանապէս անկաշառ անգլիացի մըն է, հեղինակը 3 ստուար հատորներու: Իր 3րդ և նորագոյն գործն է «Գորշ Գայլը»:

Արմսթրոնկ ծնած է 1891ին: Այժմ 42 տարեկան է: Ինչպէս ըսինք, ինքը սպայակոյտի հետախուզական սպաներէն մին է: Իր գիրքը հասարակ հեղինակի մը գործը կամ պատմական ճամբորդի մը նօթերը չէ: Անգլիական սպայակոյտը անսահման միջոցներ ունի ամէն աղբիւրէ տեղեկութիւններ քաղելու: Զանազան աղբիւրներէ ստացած բազմաթիւ տեղեկութիւնները, ան կը բաղդատէ, կը կշռէ, կը ստուգէ, կը զտէ և մասնակի կամ ամբողջովին, զանազան ձեւերու տակ, կը հրատարակէ:

Ահա այդ ձեւով, գրքի մը մէջ ամփոփուած են Քէմալի ներքին կեանքի մասին ամենաստոյգ տեղեկութիւնները: Եւ հեղինակը, քօղարկելու համար իր գրքին իրական աղբիւրը, կ'աւելցնէ թէ ինք օգտուած է այն բոլոր նիւթերէն որ տրամադրած են իրեն «Լոնտոն Թայմզ»ը, «Միջազգային Գործերու Արքայական Հաստատութիւնը», «Արեւելեան Լեզուներու Դպրոցը» և «Կեդրոնական Ասիոյ Արքայական Ընկերութիւնը»:

Իր բուն աղբիւրի մասին լուռ անցնիլը որոշ նկատումներով է անշուշտ:

Հէրըլտ Ս. Արմսթրոնկ, 1925ին, տակաւին 34 տարեկան, լոյս ընծայեց «Թուրքիա աշխատանքի մէջ» անունով երկը, 280 էջերէ բաղկացեալ: 1930ին լոյս ընծայեց ուրիշ հատոր մը, «Թուրքիա եւ Սուրիա վերածնած» անունով, 270 էջերէ բաղկացեալ: Իսկ 1932ին հրատարակեց «Գորշ Գայլը», որ վաւերական կերպով կը մերկացնէ Մուսթաֆա Քէմալի ներքին կեանքին փտութիւնը և բարոյականին անկումը, կատարած գեղխութիւնները և ունեցած վայրագ նկարագիրը: Քէմալ 10 տարիներէ ի վեր գրաքննութիւն դրած է եւ կը խորհէր թէ իր կատարած չարայաճութիւնները անյայտ պիտի մնան աշխարհին:

∴

Ո՞վ է Մ. Քէմալ:

Մ. Քէմալ ծնած է 1881ին Սելանիկի մէջ և այժմ 52 տարեկան է:

Քէմալի հայրը կը կոչուէր Ալի Րիզա և մայրը՝ Զուպէյտա: Ալի Րիզա ոեւէ աչքառու բան մը չունէր: Հանրային Պարտուց Վարչութեան մէջ պարզ գրագիր մըն էր եւ իր ստացածը իր ընտանիքին չէր բաւեր:

1890ին Ալի Րիզա մեռաւ: Քէմալի մայրը և Քէմալը և իր քոյրը գրեթէ թշուառ և անտէր մնացին:

Քէմալի մայրը՝ ազգական մը ունէր Սելանիկէն մէկ ժամ անդին գիւղի մը մէջ, և հոն գնացին սովամահ չըլլալու համար:

Կուզէին, որ Քէմալ խոճա ըլլայ, եւ այդպէս ալ Գուրանի ընթերցումը կը շարունակէր: Բայց ինքը ի բնէ կռուազան անհնազանդ և երես առած տղայ մը ըլլալուն, օր մը կռիւ ըրաւ և ալ դպրոց չգնաց:

Իրենց դրացիներէն մին միջամտեց և յանձնարարեց, որ Քէմալ Սելանիկի մէջ զինուորական նախնական վարժարան մտնէ: Եւ շարունակեց:

Քէմալ հազիւ 14 տարեկան էր, երբ սեռային «մանր ազատութեանց» եռեւեւէ էր արդէն: Մութ տեղերը աղտոտ աղջիկներու և աղայոց հետ կ'իյնար: Այդ ատեն էր որ բռնաբարեց իր դրացիին աղջիկը:

Սելանիկի զինուորական վարժարանէն Քէմալ փոխադրուեցաւ Մանասթըրի զին. վարժարանը: Որքան նկարագրով ինկած էր, սակայն իր դասերուն մէջ յաջող էր: Արձակուրդներու առթիւ Սելանիկ կուգար մայրը տեսնելու: Մայրը աղքատ ըլլալով կրկին ամուսնացաւ Հողոտացի Թուրքի մը հետ: Այդ Թուրքն ալ շատ չապրեցաւ՝ մեռաւ և ունեցած տունը Քէմալին մօրը մնաց:

Քէմալ Մանասթըրի մէջ դպրոցական ընկեր ունեցաւ Օխրիտացի Ֆէթհին, որուն հետ որպէս թէ «կը կարդային» Վոլթէռ, Ռուսօ, Հօպս, Ճան Սթիուըրթ Միլ, եւն. եւ թէ կը հասկնային:

1901ին Քէմալ Մանասթըրի զին. դպրոցն աւարտեց և ենթա—տեղեկալի աստիճանով ղրկուեցաւ Պոլիս Հարպիէի վարժարանը, զին. ուսումը շարունակելու համար:

1901—05 իր այդ Հարպիէի շրջանին ունեցաւ անբարոյական կեանք մը: Մայրաքաղաքի աղտոտ շուայտութեանց մէջ խրեցաւ: Արբենալ, թուղթ խաղալ և շնանալ՝ գլխաւոր զբաղումները եղան իր կեանքի այդ շրջանին:

Հարպիէի զինուորական վարժարանին մէջ կար «Վաթան» անունով յեղափոխական ընկերակցութիւն մը: Եւ Քէմալ որպէս ըմբոստ խառնուածքով մէկը՝ անդամ եղաւ այդ ընկերակցութեան:

1905ին հարիւրապետի աստիճանով զինուորական վարժարանը աւարտեց: Եւ, սակայն, իր սրիկայութիւնը և խաղամոլութիւնը երբեք չդադրեցաւ: Օր մը ձերբակալուելով բանտարկուեցաւ Պոլսոյ Կարմիր բանտին մէջ:

Համիտի մարդերէն՝ Իսմայիլ Հագգը փաշա քովը կանչեց Քէմալը և ըսաւ անոր.

— Տղաս, դուն կարող զինուորական մը կ'երեւաս: Բայց անպատիւ ընկերներով խաղամոլութիւն կ'ընես, կ'արբենաս և հանրատուներու մէջ շուայտութեանց մէջ ընկղմած ես: Թագաւորը քեզ կը ներէ, և քեզ Դամասկոս պիտի ղրկենք:

Նաւը զինք անմիջապէս Առագաստ տանելով Քէմալ 80 օրէն Պէյրութ հասաւ:

Եւ անկէ անցաւ Դամասկոս, որպէս հարիւրապետ հեծելազօրաց, գտաւ դասակից մը՝ Մուֆիտ Լութֆի, որ այսօր Էնկիւրիի մէջ իր չուսմայութեան ընկերն է:

Դամասկոսի մէջ, «Վաթան» յեղափոխական ընկերութեան մասնաճիւղ մը կազմեց և յետոյ անգամ մը փախաւ Սելանիկ եւ, սակայն, կրկին ձերբակալուելով ղրկուեցաւ Եաֆա, անկէ Ղազա, ուր տարի մը գրեթէ պահուած մնաց:

(1) (Շար.)

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԾ ԵՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆԱՄԵՐՁ ՀԱՅԵՐԸ ՀԵՌԱՑՆԵԼՈՒ

Ինչու կը մտածեն թուրքերը մեր մասին

Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ կնքուած դաշինքը իր մէջ կը պարունակէ ծանր կէտեր, որոնք յատուկ են մեզ. հայերուս համար:

Ահա, թէ ինչ կը գրէ «Ժուռնալ Տը Տէպայի» Էնկիւրիի սեփ. թղթակիցը՝ իր թերթին 30 Յունիսի թիւին մէջ:

«Հայերու նոր տեղափոխումը թրքական սահմանէն անդին՝ կրնայ ցաւագին ըլլալ մեր արժանապատուութեան համար: Արեւելքի քրիստոնեաները, մեր միակ յաճախորդները մեր երեսին պիտի զարնեն այդ կարգադրութիւնը ժողովուրդի մը դէմ զոր մենք վտանգեցինք, իր աջակցութիւնը խնդրելով մեծ պատերազմի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին. միւս կողմէ, իսլամները, ո՛ւր որ ալ գտնուին, այդ բանը պիտի վերագրեն Թուրքիոյ հանդէպ մեր ունեցած վախին: Բայց կան զոհողութիւններ՝ զորս պէտք է կատարել:

«... Յայտնի է թէ Էնկիւրին որքան կը մտատանջուի Անատոլուի սահմանակից այլացեղ ժողովուրդներու բնակութենէն: Ճիշդ է, Սուրիոյ Քիւրտերը երբեք «մահու եւ կենաց խնդիր չեն դրած Թուրքիոյ համար», ինչպէս կ'ըսէր Թէվֆիք Րիւշտի պէյ 1925ին, խօսելով Իրաքի եւ Պարսկաստանի քրտական մեծ օջախի մասին: Բայց Սուրիոյ փոքրամասնութիւնը անձկութիւն կը պատճառէ, իբրեւ հետեւանք այն աջակցութեան զոր Կիլիկիոյ հայերը, այսօր համախմբուած Հալէպի հիւսիսակողմը, կ'ընծայեն քրտական ազգային պահանջներուն: Հայերը իսկապէս մղձաւանջ մը կը մնան Էնկիւրիի համար: Թուրք մամուլը ամէն օր լեցուն է Թուրքիոյ դէմ կատարուած արարքներով զորս կը վերագրէ երկու աշխարհներու ափերն ապաստանած Հայերուն: Այս կը նշանակէ թէ թուրքերը ինչպէս կը հսկեն քրտական շարժման վրայ: Անոնց ներողութիւնը կ'աւելնայ, երբ կը գործադրեն այն միջոցները որ ձեռք առնուած են խեղդելու համար գերազանցապէս ազատ եւ իր ծագումով հպարտ ցեղի մը պահանջները: Մենք վէճի չպիտի ենթարկենք այս կէտի մասին հետապնդուած քաղաքականութիւնը: Ինչ որ պիտի մաղթէինք, այն է որ Ֆրանսա հետեւի Անգլիոյ օրինակին՝ Իրաքի մէջ եւ օգտակար համարէ ազատիլ այն անարդար մեղադրանքներէն որ իրեն դէմ ուղղուած են մինչեւ այսօր, անտանելի եղանակով մը եւ որ պիտի ուղղուին ապագային, Թուրքիոյ թշնամիներուն իբրեւ թէ ընծայած շնորհներուն համար: Սուրիական իշխանութեանց կ'իյնայ նորէն հիւրընկալել անոնք որ զոհուեցան անձնուէր մնալով մեր դրօշին՝ Կիլիկիոյ մէջ:»

Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնները վերջացան, շնորհիւ Ֆրանսայի անխոնջ զիջողութեան: Կնքուեցան պայմանագիրներ որոնք հաշուեյարդարի կ'ենթարկեն անցեալը: Պայմանագիրներէն մէկը կը վերաբերի Թուրքիոյ նախաքէմալական պարտքերուն: Երկրորդը կը ճշդէ թէ ինչպէս պիտի բաժնի Պաղտատի ճամբին երկաթուղիին ճիւղը որ կ'անցնի Ֆրանքօ-սուրիական սահմանէն: Երրորդը կը կարգադրէ Սուրիոյ հպատակներուն եւ Թուրքիոյ սուրիազգի հպատակներուն ստացուածներու խնդիրը:

ԱՍԿԷ ԶԱՏ, ԳՈՅԱՑԱԾ Է ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ, ՈՐ ԿԸ ՏՐԱՄԱԴՐԷ ԱՒԵԼԻ ԴԷՊԻ ՀԱՐԱՒ ՔՇԵԼ ԱՅՆ ՀԱՅԵՐԸ ՈՐ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ ԵՆ ԹՐՔԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԼԽԻՆ ԵՐԿԱՅՆՔԸ, ԴԷՊԻ ՍՈՒՐԻԱ ԳԱՂԹԵՆ ՅԵՏՈՅ՝ ԵՐԲ ՄԵՆՔ ԴԱՍԱԼԻՔ ԵՂԱՆՔ ԿԻԼԻԿԻԱՅԷՆ:

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԻՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսա ապահովուած դաշնագիրերով, առանց հողային և գաղութներու տիրապետութեան ցանկութիւնն ունենալու, կ'ուրախանայ իր ներկայով, կը պատուէ իր անցեալը և կը կասկածի իր ապագային:

Ֆրանսան կը կարծէ, որ ապառնալիքի տակ կը գտնուի: Կը կարծէ, որ իր ուժը Եւրոպայի մէջ նուազած է: Կը յիշէ, որ 18րդ դարուն երկու մեծ պետութիւններ կը ճանչնար՝ Ֆրանսան և Անգլիան: Անկէ յետոյ նոր հզօր ազգեր մէջտեղ ելան: Գերմանիա, Իտալիա, Ամերիկա և Ճափոն: Եւ որովհետեւ այս ազգերը Ֆրանսայէն յետոյ կազմակերպուած են, անոնք աւելի երիտասարդ են քան Ֆրանսան:

Միւս կողմէ, մտահոգուած է շատ իր բնակչութեան հարցովը: Անիկա 17րդ դարուն Եւրոպայի բնակչութեան կէսը կը ներկայացնէր: Այսօր, անիկա Եւրոպայի բնակչութեան հազիւ հարիւրին վեցը կը ներկայացնէ: Ա՛յնքան նուազած է Ֆրանսայի բնակչութեան թիւը:

Ֆրանսան կը կարծէ, որ մարդկային խումբի մը կենսունակութիւնը կը չափուի, երբ անիկա կուգայ նոր սերունդով: Ինչ խօսք որ ներկայ Ֆրանսան կը տառապի սերնդագործութեան պակասէն: Որովհետեւ, ամուսնութիւնները աւելի քիչ և անգոհացուցիչ են Ֆրանսայի մէջ, քան ուրիշ որեւէ երկիրներու մէջ:

Դեռ 17րդ դարուն, դեռ Լուդովիկոս 14րդի օրերուն, Ֆրանսայի մտաւորականներն ու քաղաքագէտները կը կարծէին, որ օտար ընդարձակ հողեր, երկիրներ գրաւելով կը բազմացնեն Ֆրանսայի բնակչութիւնը:

Անոնք կը կարծէին, որ բաժան բաժան ընելով Իտալիան և Գերմանիան պիտի առաջնորդեն, վճռական հաւասարակշռութիւն մը ստեղծեն Ֆրանսայի և Եւրոպայի միջեւ: Անոնք կը կարծէին, որ այդպէսով նաև խիտ բնակչութիւն մը պիտի յառաջ բերեն Վոլթէռներու հայրենիքին մէջ:

Այդ գաղափարները, այդ իղձերը քաղաքական, անիրագործելի կը թուին այսօր: Գերմանիան և Իտալիան իրագործած են իրենց ազգային միութիւնը: Ամէն մէկը այս երկիրներուն՝ այսօր բնակչութեամբ աւելի խիտ է քան Ֆրանսան:

17րդ դարէն սկսեալ Ֆրանսայի մըտածողները, կը կարծեն, որ միայն

երկիրներ գրաւելով է, որ պիտի աճի իրենց հայրենիքին բնակչութեան թիւը:

Ֆրանսայի դիւանագէտները կը կարծէին, որ Ֆրանսայի և միւս ազգերու յարաբերութիւններ աւելի անմիջական պիտի ըլլան ասկէ վերջ, քան ինչ որ էին ասկէ երկու հարիւր տարի առաջ: Տեսել, տեսել առ, զգուշանալ այնպիսի խնդիրներէ, որոնք վնասակար կրնան ըլլալ երկրին համար: Պէտք է յառաջանալ քայլ առ քայլ, դանդաղութեամբ՝ որքան կարելի է, նման բժիշկին որ առարինան առ առարինան կը խնամէ, կը դարմանէ իր հիւանդը: Ահա՛, այս է Ֆրանսայի դիւանագէտներու քաղաքականութեան խորքը, հիմը:

Ֆրանսայի յառաջադիմութիւնը այլ մէկ կերպով կ'արդարացուի փոխադարձական դիտութեան կողմէ:

Ֆրանսայի յարաբերական ուժի նըւազումը, ներկայիս, պիտի ճիշդ չըլլար, եթէ զայն փոխանակ բաղդատելու միայն 16րդ դարու Արևմտ. Եւրոպայի և 20րդ դարու երկրագունդին հետ բաղդատենք զայն 16րդ և 20րդ դարու բոլոր երկիրներու աշխարհներուն հետ:

Մեր Թռցին Ճէնկիզ Խաներու, Թաւրքիոյ սուլթաններու, Մանկոլեան կայսրերու կայսրութիւնները ընդարձակեցան: Այս հաշիւները կարևոր են պատմական դիւանագէտներու համար: Ֆրանսայի դիւանագէտները կը սիրեն երբեմն իրենց փրասայի գլուխները, եւ իրենց վարժապետական սկեպտիկ ուղեղով կը կրկնեն, կամ՝

—«Լաւառվիկոս 14րդի քաղաքականութիւնը և կամ մա՞հ Ֆրանսայի»:

Ճի՞շդ է:

Եթէ երիտասարդ Ամերիկան Ֆրանսայի նման մտածէր, պիտի նմարէ՞ր զօրանքով Լատին Ամերիկայի յառաջդիմութիւնները, Ճափոնի, Գանատայի, Ռուսիոյ հսկայական զարգացումները: Եւ ա՞ն ալ, իր կարգին, Ֆրանսայի պէս եթէ ըսէր, «իմ յարաբերական ուժս չի՞ խոնարհիր, չի՞ նուազիր միթէ»:

* *

Այսպիսի հարցում մը՝ հասանական է, որ թուի անհեթեթ: Անիկա կը նըմանի շէնքի մը, կառուցուածքի մը, որուն մասերը իրարմէ կը տարբերին, կը զանազանուին ամբողջութեամբ:

Ֆրանսայի ֆզային ուժերու ահաբութիւնը՝ հիմնուած է իր ժողովուրդի երաւթին վրայ, քննադատութեան երբեք չի դիմանար:

Ժողովուրդի մը կենսունակութիւնը բոլորովին ուրիշ բան է, իսկ ուրիշ բան է նաև նոյն այդ ժողովուրդի բընութիւնն ու մայրերէն կրած իր ազ- [illegible] բնակչութիւնը աւելի շուտ և շատ կ'աճի, կը զարգանայ քան Գերմանիոյ բընակչութիւնը: Ո՞րը աւելի լաւ և մեծ ապագայ ունի:

Ճշմարտութիւնը սա է, որ բնակչութեան մը գերաճումը արկածախնդրութիւններու դուռ կը բանայ: Պէտք է գիտնալ ուրեմն, որ արկածախնդրութիւնը յաջողութեան պայման չէ: Անիկա կրնայ մահուան, մահերու պատճառ ըլլալ: Կարելի է ըսել, որ Կարթագէնը աւելի շատ բնակիչ ունէր քան Հռովմէական կայսրութեան մայրաքաղաք՝ Հռովմը: Կարելի է դարձեալ ընդունիլ, որ Աթէնքը նուազ բնակչութիւն ունէր, քան Թեբէն, Էպամինոնտասի ժամանակ երբ այս վերջինը փառաւոր յաղթութիւններ կը տանէր թշնամիին վրայ:

Կարելի է ըսել, դարձեալ, որ Հելլադան աւելի մեծ էր հողամասով և բնակչութեամբ, քան Մակեդոնիան: Բայց մենք գիտենք, որ Մեծն Աղեքսանդրի հայրը Փիլիպպոս չորսուշոր պարտութեան կը մատնէր Աթէնքի ժողովուրդը և զայն իրեն կը հնազանդեցնէր:

Ո՛չ ժողովուրդի մը բնութիւնը և անոր ազգերէն կամ մարդերէն կրած ազդեցութիւնները, ո՛չ ալ նոյն այդ ժողովուրդին յարաբերական հզօրութիւնը, ուժը, պայմաններ չեն, որ Ֆրանսան իր կարգին ունենայ ներքին մտահոգութիւններ:

Ֆրանսան պէտք չէ տարբեր աչքով դիտէ նաև մեծ պատերազմէն կրած իր յոգնութիւններուն և աղէտներուն վըրայ: Այդ յոգնութիւններն ու աղէտները առաւելութիւն մըն են թերեւս:

Ֆրանսան ազդուած է նաև կեդ—Հէքէլեան վարդապետութենէն, որը տարածուած է ամբողջ երկրին վրայ: [illegible] ի վեր, Փարիզի համալսարանը պաշտպանութիւնը կը ներկայացնէ որպէս տեսակ մը ջահակիր, մասնաւոր, առանձնաշնորհեալ քաղաքներու մէջ: Երուսաղէմը սուրբ քաղաք մըն է: Երուսաղէմէն յետոյ կուգայ Հռովմ: Հռովմէն յետոյ Փարիզը: Արդ, կարելի՞ է ըսել, որ Փարիզը քաղաքակրթութեան մայրաքաղաքը ըլլայ: Ճաշակ մը կողմերով այսօր Նիւ—Եորք Փարիզէն գերի վեր է: Անոր տուները աւելի բարձր են, Նիւ—Եորքը ստեղծեց մեքենական ոճերը, ստեղծեց ձայնախօսը (ֆոնօկրաֆ) հեռ—պատէր, կարի մեքենան: Անիկա այն քաղաքն է, որ աշխարհի ամենաշատ ոսկին ունի և ամենաշատ ինքնաշարժները կը համրէ իր մէջ: Ինչպէս Փարիզը պիտի ըլլար քաղաքակրթութեան մայրաքաղաքը, երբ Նիւ—Եորքը մայրաքաղաք մըն է արդէն...

Եւ եթէ նուազ արժէք պիտի տըրուի նիւթական հարստութեան քան նիւթական երևոյթներու, ինչպէս մըխել որ Մոսկուան ալ մայրաքաղաք մըն է: Համայնավարութիւնը հասարակապետութենէն յետոյ է մէջտեղ եկած, ինչպէս Քրիստոնէութիւնը յառաջ է եկած հեթանոսական կրօնէն վերջը և բողոքականութիւնն ալ յոյներէ է կաթոլիկներուն:

(Շար.)

ՎԱՂՈՒԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԸ

ԹՈՒՆԱՒՈՐ ԿԱԶԵՐՈՒ ՊԱՏՃԱՌԵԼԻՔ ՍՈՍԿԱԼԻ ԱՒԵՐՆԵՐԸ

1914ին, երբ համաշխարհային պատերազմը յայտարարուեցաւ մեծ տէրութեանց օդային ուժերու համեմատութիւնը հետեւեալն էր.

Ֆրանսա ունէր	138	օդանաւ.
Անգլիա «	150	«
Ամերիկա «	20	«
Աւստրիա «	40	«
Ճափոն «	25	«
Գերմանիա «	100	«
Իտալիա «	20	«

1923ին բոլորովին փոխուած էին այս թուանշանները եւ համեմատութիւնը զօրանալի արագութեամբ բարձրացած էր:

Ֆրանսա ունէր	1350	օդանաւ.
Անգլիա «	385	«
Ամերիկա «	420	«
Իտալիա «	250	«
Ճափոն «	250	«

Այսվերջին թուանշաններն ալ եթէ բաղդատենք 1933ի հետ, դարձեալ շատ աննշան պիտի մնայ: 1933ի սկիզբը մեծ տէրութեանց օդային ուժերը հետեւեալ համեմատութիւնը կը ներկայացնէին. Ֆրանսա՝ 3000—4000, Անգլիա՝ 1000—1200, Ամերիկա՝ 1200—1400, Իտալիա 1000—1200, Ճափոն՝ 800—1000: Չենք հաշուեր փոքր տէրութիւններ, որոնց բոլորն ալ մեծ կարեւորութեամբ աւելցուցած են իրենց օդային ուժերը:

Բացի օդանաւերու թիւէն ենթարկուած այս հսկայ փոփոխութենէն, պէտք է նկատի առնել նաև օդանաւորդութեան կրած յառաջդիմութիւնները, 1914էն մինչեւ 1933: Բաղդատելով 1918ին, արագութիւնը հարիւրին 60 համեմատութեամբ աւելցած է, մեծութիւնը աւելցած է հարիւրին 70 համեմատութեամբ: Օդանաւերու ուժը եւ գնդացիր փոխադրելու կարողութիւնը կրկնապատկուած, եռապատկուած է 1933ին:

Օդանաւերու ենթարկուած այս հսկայ փոփոխութիւններն ու յառաջդիմութիւնները, քանակով եւ ուժով ու զօրաւորութեամբ դիւրաւ ենթադրել կուտան մեզի որ վաղը, յառաջիկայ պատերազմներուն գլխաւոր եւ սոսկալի զէնքը պիտի ըլլայ օդանաւը եւ պիտի կրէ դեռ մեծ փոփոխութիւններ:

Այս սոսկալի պատերազմական գործիքի այսօրուան ուժը հասկնալու համար հետեւեալ օրինակը յիշենք:

Ընդհանուր պատերազմի միջոցին գերմանական օդանաւերու անգլիական աւաններուն վրայ տեղացուցած ռումբերու տարողութիւնը 280 թօնը անցած չէր: Այսօր, Ֆրանսան, օրուան մը միջոցին, անգլիոյ վրայ կրնայ տեղացնել մէկ անգամէն, 1000 թօն:

Գերման մասնագէտ մը, օդային ուժերու մասին այսպէս կ'արտայայտուի:

«Ատեւմ մը օդանաւ, ոսկ մէկ աւերութեան, կարեւոր կեդրոններն ու բանակատեղիները կրնայ քանի մը ժամուան միջոցին մոխիր վերածել»:

Այս բացագրութիւնը չընդունիլ կարելի չէ: Վաղուան պատերազմներն օդանաւերուն գործածելիք զէնքերը միլիոն խորտակող ռումբեր, արագաշարժ գընդացիրներ եւ փոքրիկ թնդանօթներ պիտի չըլլան: Ասոնցմէ աւելի սոսկալի, աւելի անգութ եւ աւելի ուրիշ եղող օդային կազեր և թոյներ պիտի գործածուին:

Թերթի մը սիւնակներուն մէջ կարելի չէ նոյնիսկ համառօտ կերպով պատկերացնել օդային պատերազմներու միջոցին գործածուելիք այնքան զարհուրելի եւ մահացնող կազերու եւ թոյներու մասին: Սակայն հարեւանցի գաղափար մը տալու համար կարգ մը համառօտ ծանօթութիւնները կուտանք:

Նշանաւոր փրանսացի մասնագէտ մը օդային կազերը, իրենց ազդեցութեան չարքով հետեւեալ մասերու կը բաժնէ.

1.— Արցունք պատճառող կազեր.
2.— Խեղդող կազեր.
3.— Հազացնող կազեր.
4.— Թունաւորող կազեր.
5.— Հրթեհող կազեր.
6.— Հիւանդցնող կազեր:

Արցունք պատճառող կազերու մէկ միլիկրամը տասը հազարէն մէկը մեթրն բաւական է օդի մէկ քառ. մեթրը թունաւորելու: Հետեւաբար, երեւակայելք եթէ 100 միլիկրամ ունենայ օդանաւ մը այդ կազէն որքա՜ն տեղ պիտի կրնայ տարածել եւ իր ազդեցութիւնը նոր գործել: Աւելի որոշ կըլլայ մեր բացատրութիւնը եթէ ըսենք որ ամբողջ Լոնտոնի ժողովուրդը լացնելու համար օդանաւէ մը արձակուած կազը բաւական է:

Խեղդող կազերէն քլոր, եթէ մէկ լիտրը օդին մէջ երեք միլիկրամ համեմատութեամբ խառնուի, իր ազդեցութեան սահմաններուն մէջ գտնուող բոլոր մարդիկը 20—30 վայրկեանի մէջ կրնայ խեղդամահ ընել: Երկու երեք օդանաւեր եթէ այս կազերով բեռնաւորուած ըլլան, ամբողջ Փարիզը, ամբողջ բնակչութիւնը կրնան խեղդամահ ընել քանի մը ժամուան միջոցին:

Սպաննող կազերու սոսկալիներէն մէկն է նաև իբերիտը: Օդին մէջ 14 միլիոնի մէկ համեմատութեամբ՝ եթէ խառնուի այս կազը, մարմնին վրայ անմիջապէս վէրքեր կը գոյացնէ եւ կը մեռցնէ: Հազացնող կազերն ալ նուազ վտանգաւոր չեն: Ասոնք քիթը, կոկորդը եւ թոքը կը փճացնեն, պատճառելով սաստիկ եւ անդադրում հազ: Շատ ազդական են հազացնող կազերը, բաւական է օդանաւ մը ամբողջ Պերլինի բնակչութիւնը հոգեվարակիչ տխուր չարչարելու համար:

Գալով կազերով հրթեհ յառաջացնելու կարելիութեան, ասոնք միւսներէն աւելի աղետաւոր են եւ աւելի վնասակար: Բաղադրիչները, ամբողջ կարճ ժամանակի մը միջոցին բոցերով կը պատուին եւ մարդիկ փախչելու միջոցներ իսկ չեն կրնար գտնել:

Վաղուան պատերազմներուն միջոցին գործածուելիք այս զէնքերուն պիտի ընկերանայ նաև աւելի վայրագ և աւելի անողորմ զէնք մը: Տէրութիւններ, օդանաւերու միջոցաւ, իրենց թշնամի տէրութիւններու քաղաքներուն վրայ, ամէն տեսակ վարակիչ հիւանդութեանց մանրէներ պիտի տեղացնեն. ժանտախտ, թիֆօիտ, ֆրանկախտ եւ դեռ բազմաթիւ մահացնող հիւանդութեանց մանրէները: Ամբողջ քաղաքներ պիտի կոտորուին եւ չարչարուին մէկ կողմէ թունաւոր կազերու ազդեցութեան տակ, միւս կողմէ ալ անդարմանելի հիւանդութիւններուն պատճառաւ:

Բոլոր տէրութիւններն ալ գիտեն այս սոսկալի վախճանը եւ թէպէտ մէկ կողմէ անդադրում կը զինուին, սակայն միւս կողմէ ալ կ'զգուշանան պատճառ դառնալէ պատերազմի:

ՄՏԱՒՈՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ

ՀԱՆԳՍՏԱՐԱՆԸ ՍԵՒԱՆ ԿՂԶԻԻՆ ՄԷՋ

Սեւան կղզին կը գտնուի համանուն լճին մէջ, 2000 մեթր բարձրութեան վրայ: Դիմացը Այմադանի լեռնաշղթան: Քիչ մը անդին դէպի Դիլիջան տանող ոլորապտոյտ խճուղին ժայռաւէտ ափն, իսկ չորս բոլորը կապուտակ ու վճիտ ջուր:

Կղզին փոքրիկ հրապարակին վրայ կան 3—6 շէնքեր: Ասոնք հին են եւ շինուած խորհրդային կարգերու հաստատուելէն շատ առաջ: Այդ շէնքերուն մէջ կը բնակին հանգստանալու եկած մտաւորականները:

Զանգակը օրական չորս անգամ ճաշի կը հրաւիրէ բոլորը: Օրը չորս անգամ մաքուր եւ լուսաւոր ճաշարանը կը լեցուի ու կը պարպուի: Տասնհինգ ընկերներէն իւրաքանչիւրին սուրճ կը հրամցնեն հինգ հոգի:

Սնունդը լաւ եւ առատ է: Առատ սուրճ քէլ, պարմ կարագ, հաւկիթ, պանիր, հաց: Ժամը 12ին սուրճ, հաց պանիր, եւ ուրիշ սննդարար ուտեստ մը: Ճաշը երեք տեսակ է, ժամը 8ին ընթրիք: Առտուն երբեմն կուտան խաշ եւ ձուկեր:

Բժիշկ մը կը հսկէ տրուած ուտեստին եւ կերակուրին պատրաստութեան վրայ:

Ուտեստը, պարզ եւ մաքուր կը պահուի Սեւանի սառնարանին մէջ կամ ուղղակի կը բերուի Երեւանէն: Կղզին ունի հանի մը կաթնատու կովեր:

Սնունդին հետ, Սեւանի լեռնային օդը, ջինջ հանգստացնող եւ արագացնող ջուրը եւ արեւի լոգանքը, հրաշալի ազդեցութիւն կը գործեն մտաւորականներուն վրայ: Կան անհուսալի թերութիւններ, մասնաւորապէս լոգանքի կազմակերպութեան մէջ: Սափրիչ մըն ալ պէտք կայ: Հանգստացողները 70է աւելի են: Ոչինչ շինուած է այս տարի, միայն կարգ մը նորոգութիւններ կատարուած են: Սենեակները կը պակսին՝ պէտքին համեմատութեամբ: Պատերուն ձեռուած են կրօնաւորներու նոր որմնանկարներ եւ զուարթ գոյնուած: Ուժեղացուցած են կղզին լուսաւորութիւնը, այնպէս որ բլուրին գագաթը ամբողջ բարձրութեան վրայ կը վառին փոքրիկ ջահեր: Ասոնց համար կայ 20 ձիու ուժով մօթոր մը: Շինուած է ջրհան մեքենայ մը, ջուր հանելու համար լիճէն: Շինուած է լողարան մը, իր բոլոր յարմարութիւններով: Կայ գրադարան մը եւ լուսանկարչատուն մը: Այս բոլորին համար ծախսուած է 36.000 ռուբլի:

Կը խորհուի այս տարի կատարել հիմնական փոփոխութիւններ: Հանգստեան տունը պիտի փոխադրուի կղզին հարաւային կողմը, որ պահանջուած է Սեւանի միակ չարիքը կազմող հովերէն: Նեղ ճամբաներ պիտի շինուին կղզին մէջ, պիտի ցնկուին նոր ծառեր, մասնաւորապէս հրապարակին ամբողջ բլուրին վրայ:

Սեւանի Հանգստեան Տան մէջ կազդուրուելու կ'երթան համալսարանի դասախօսներ, հրապարակագիրներ, գիտնականներ: Այսպէս, անցեալ տարի, այնտեղ էին փրոֆ. Ղամբարեան, դերասան Մանուկեան, փրոֆ. Մելիք Ադամեան, եւն:

Սեւանի սքանչելի կլիման այնքան կը կազդուրէ զանոնք որ քիչ ժամանակի մէջ կ'աւելնան բոլորին ծանրութիւնն ու եռանդը: Եւ ինչպէս կը խորհուի Սեւանի ջուրով ողողել եւ կազդուրել օրգանական հողերը, ուրեմն առաւել, այնպէս ալ Սեւանի կլիման կը նորոգէ եւ կը կազդուրէ մտաւորականները, որպէսզի աւելնայ անոնց ստեղծագործական եռանդը:

Պ. ԿԱՆԱԶԵԱՆԻ

ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

Երաժշտասէր հասարակութեան բուռն փափաքին վրայ անցեալ շաբաթ երեկոյ տէր Պ. Կանազեանի համերգը կըկնուեցաւ Հայ Բողոքականներու ժողովարանին մէջ: Բազմութիւնը առաջուանին նման լեցուած էր ընդարձակ սրահին մէջ, ժամանակէն առաջ: Խօսք գովելի է այն երեւոյթը երբ կը տեսնենք թէ մեր ժողովուրդը ո՛րքան կը սիրէ, կը գնահատէ մասնաւորաբար հայ գեղեցիկ երաժշտութիւնը:

«Ով Մեծասքանչ»ի քառաձայն երգէն յետոյ Կանազեանի «Գիշեր» զուգերգին իրենց մեղմ եւ մաքուր ձայներով մասնակցեցան Օր. Ապէլ եւ Տիկին Փօրուկեան: Այս անգամ Պ. Մ. Հազարեանի կարծես աւելի եռանդ, խանդավառութիւն եւ խնամք տուաւ Կանազեանի «Մով Աչեր» մեներգին մէջ:

«Տալիօն» որ չորս միացեալ երկսեռ խումբը երգեց, յառաջ բերաւ անհուն ոգեւորութիւն, մեծ խանդավառութիւն մը եւ արժանացաւ անվերջ ծափերու եւ կրկնութեան: Կարելի է ըսել որ «Տալիօն» Կանազեանի գլուխ գործոցներէն մէկն է եւ կը մնայ:

Սուսի «Վուշ Վուշ»ին յետոյ Տիկին Գէորգեան Բէյլէր Ծոլերմեններէն իրեն յատուկ եղանակով ու մեղմամաղձոտ քնքոյշ ձայնով:

Կրկնուեցաւ նոյնպէս Կանազեանի Հօյ Նարը: Տաղանդաւոր երաժշտին «Օրօր»ն ու «Մ...»ն յուզումներ եւ սարսուռներ կարթնցուցին մեր սիրտերէն:

Տիկին Կանազեան այս երգերուն ինչպէս եւ «Զինջ ու Զինջ»ի մեներգներով ծափեր խլեց եւ արժանացաւ սիրուն ծաղկեփունջի մը:

Հոյակապ էին դարձեալ Կոմիտաս Վարդապետի Գութանի երգն ու Բաղ հաներգը ինչպէս եւ Խաչմարն ու Տաղերգը:

Ուս աւեն համերգը վերջացած էր արդէն եւ սակայն երաժշտասէր հասարակութիւնը չէր ուզեր սրահէն բաժնուիլ: Կ'ուզէր կրկին ու կրկին վայելել հայ երաժշտութեան հմայք, հաղորդութիւնն ու գեղեցկութիւնը:

Աւելցնենք որ Պրն. Կանազեան իր այս յաջողութիւններէն յետոյ մեկնած է դէպի Հիւս. Սուրիա, դէպի Գիպրոս, ուր տաղանդաւոր երաժիշտը օգտուելով իր արձակուրդի ամիսներէն, պիտի մօտէն ճանչնայ այնտեղի մեր ժողովուրդը իր հին աւանդութիւններով, ազգային սովորութիւններով:

Պրն. Կանազեան միտք ունի այդ ժողովուրդի երգերէն նոր եւ ազդու գործեր տալու հայկական երաժշտութեան:

Կ'սպասենք այդ բանին անհամբեր, մեծ հետաքրքրութեամբ:

ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Տօքթ. Ե. Զալաֆեան կը ծանուցանէ իր յարգելի բարեկամներուն եւ յաճախորդներուն թէ իր տունը եւ դարմանատունը փոխադրած է թիւ 202էն, նոյն փողոցի եւ նոյն սարին վրայ թիւ 170 տունը: 4—5

ՀԱՅ ՃԵՄԱՐԱՆԻ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԸ

Հոկտեմբերէն Ճեմարանը կ'ունենայ իր երկրորդ լսարանը, որ կը համապատասխանէ ֆրանսական լիսէներու classe de premièreին: Այդ լսարանի գիտական ճիւղին հետեւող աշակերտները կրնան ներկայանալ պետական պաքալորէայի քննութիւններու առաջին մասին: Պաքալորէայի ներկայանալ ցանկացող աշակերտները կ'ունենան նաեւ քանի մը մասնաւոր յաւելեալ դասեր քննութիւններու պահանջին բաւարարելու համար:

Յառաջիկայ տարեշրջանի վերջէն սկսած՝ Ճեմարանի չորրորդ դասարանը աւարտողները, եթէ ուզեն, կրնան ստանալ բարձրագոյն նախակրթարանի աւարտման վկայագիր: Այդ դասարանը աւարտողները կրնան ներկայանալ նաեւ brevet élémentaireի պետական քննութիւններուն. Ներկայացողներուն համար կ'ըլլան շաբաթական մէկ—երկու ժամ յաւելեալ աշխատանքներ: Եւ ասկէ ետքը չորրորդ դասարանի գիտական դասերն ալ պէտք է աւանդուին ֆրանսերէն լեզուով, լսարաններու գիտական բաժնին նման:

Հոկտեմբերէն սկսած աշակերտական վճարները զեղչուած են հետեւեալ կերպով. պատրաստականի եւ առաջին դասարանի աշակերտը պիտի վճարէ հինգ օսմանեան ոսկի. երկրորդ եւ երրորդ դասարանի աշակերտը՝ եօթը օսմանեան ոսկի. իսկ չորրորդ դասարանի եւ բոլոր լսարաններու աշակերտները պիտի վճարեն ութը օսմանեան ոսկի:

Գիշերօթիկներու վճարը նոյնպէս թեթեւցած և դարձած է տարեկան քառասուն օսմանեան ոսկի, ուսումն ալ մէջը հաշուած: Հագուստ, գիրք, դեղ եւ ճամբու ծախքը ծնողներուն վրայ:

Ճեմարանի ուսուցչական կազմը հիմնապէս կը մնայ նոյնը, մէկ—երկու մասնակի փոփոխութեամբ եւ մէկ—երկու նոր լրացումներով: Ճեմարանի եօթը մնայուն ուսուցիչները, իբրեւ հաւաքական մարմին մը, այս տարի առած են իրենց վրայ գործի ամբողջ պատասխանատուութիւնն ու ղեկավարութիւնը:

Նոր ու հին աշակերտները անձամբ պիտի ներկայանան Ճեմարանի տեսչութեան գրասենեակը Հոկտեմբեր 2—8: Ամսու 9—12ը կը կատարուին վերաքննութիւնները: Դասերը կ'ըսկսին Հոկտեմբեր 12ին, Հինգշաբթի օրը:

Ամառը գրասենեակը գոց է: Նամակ, դրամ եւ ամէն գրութիւն պէտք է ուղղել Ճեմարանի սովորական հասցէով եւ տեսչի անունով. Léon Chanth, College Arménien 127 Wadi Abou jémil, Beyronth R. L.

Հայ Կարմիր Խաչի Ճեմարանի սաներուն հոգատար մարմինը կը յայտարարէ որ յառաջիկայ տարուան համար Հայ Ճեմարանին մէջ ութը բաց տեղ ունի:

Հայ Կարմիր Խաչի այդ նոր ութը սաները պիտի ընտրուին մրցումով: Մըրցումին մասնակցիլ ուզող աշակերտները՝ աղջիկ կամ տղայ, պէտք է ըլլան մարմնով առողջ, վարքով ազնիւ եւ ուսման վճարը տալու անկարող: Մրցումը տեղի կ'ունենայ միայն առաջին, երկրորդ եւ երրորդ դասարաններուն համար:

Մասնակցիլ ցանկացողները նախօրօք պէտք է դիմեն գրաւոր կերպով Ճեմարանի տեսչութեան եւ Հոկտեմբեր 2-8 պէտք է անձամբ ներկայանան Ճեմարանի

ԱԶԴԱԿԻ ԹԵՐԹՕՆԸ

ՀՐԵԱՆԵՐԸ

Պատմութեան մէջ հրեաները եղած են թափառական ցեղեր: Ինչպէս բոլոր հին ժողովուրդները, Իսրայէլի որդիներն ալ ունեցեր են նախնական, վայրի, և անկազմակերպ վիճակ մը: Ապրեր են Միջագետքի, Ասորեստանի, Ասորիքի, Փիւնիկէի, Պաղեստինի և Եգիպտոսի մէջ: Օգտուեր են այդ երկիրներու քաղաքակրթութիւններէն, մասնաւորաբար կրօնէն: Բաբելոնը ունէր իր գերագոյն աստուածը՝ Բէլ—Մարդուկ, Ասորեստանը՝ իր Ասուրը, Նոյյիր—Ուրարտուն՝ իր Խալդիսը, Փիւնիկէն՝ իր Բաալը. Իրանի աշխարհը՝ Որմիզդը, Հելլէնները՝ Արամազդը, և Հնդիկները՝ Մեծ Պրահման: Հրեաներու ամենամեծ Աստուածն ալ Եհովէն, կամ Եհովան էր: Հրեայ քուրմերը աշխատեր են միշտ, որ միմիայն Եհովէն պաշտուի, վերջ տրուի աւելորդ պաշտամունքներու: Քուրմերու պաշտօնին կ'օգնէին նաեւ մարգարէները, որոնք նոյնպէս դէմ էին բոլոր աւելորդապաշտութիւններուն, բազմաստուածութեան:

Հին Ասիան եղած է երկիր—կամուրջ մը, որուն վրայէն անցեր են բոլոր Ասիոյ ցեղերն ու ազգերը, բարբարոս թէ քաղաքակիրթ: Իրենց Մեծ Աքսորէն յետոյ (Բաբելոնի գերութիւն 6րդ դարուն Ք. Ա.), Հրէաստանի մէջ կը հիմնուի աստուածապետութիւնը (théocratie): Բայց կայ նաեւ ուրիշ գաղափար մը պաշտպանող հրեայ միութիւն մը՝ Ցուցականութիւնը: Այս վերջինը Յունա—Աղէքսանդրեան քաղաքակրթութեան ազդեցութեան տակ ըլլալով, կը քարոզէր տիեզերական, համամարդկային գաղափարներ, մինչ առաջինը՝ այսինքն Եհովէականները, ջերմեռանդ ազգայնականներ էին: 70 երկար տարիներու ծանր գերութիւնը Բաբելոնի մէջ, տասը անհարազատ երկինքներուն տակ մնալը, պատճառ եղան սակայն, որ Եհովէականութիւնը տանի իր վերջնական և ջախջախիչ յաղթանակը՝ Ցուցայականութեան դէմ:

Աւանդութիւնը կ'ըսէ, որ Աստուած Իսրայէլ անունը տուած է Յակոբին: Հրեայ 12 ցեղապետները, վերջը կոչուած են Իսրայէլեանք: Բաբելոնէն վերադարձող հրեաները նոյնպէս կոչուեցան Իսրայէլացի: Հրեաները իրենք զիրենք կը կոչեն Աբրահամի սերունդ, արդէներ: Իբրի կը նշանակէ՝ դուրսէ եկողներ: Ու մենք գիտենք արդէն որ, անոնք նախ Միջագետքէն են եկած հաստատուած Պաղեստինի մէջ:

Անոնց բուն պատմութիւնը կ'սկսի (11րդ դարուն Ք.Ա.) երբ վերջնապէս վերադառնալով Եգիպտոսէն, հաստատուեցան «Աւետեաց Երկիրը»: Կարելի է ընդունիլ որ Ջրհեղեղ, մարդոց ցրուումը, Աբրահամ, Յակոբ, Յովսէփ գեղեցիկ. Եգիպտոսի գերութիւնը, Մովսէս՝ Քեռու Քանանու երկրին գրաւումը եայլն առասել կամ նուազ չափով առասպելներ են: Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, Հրեայ ազգը մեծ է եղած պատմութեան մէջ իր կրօնով և գրականութեամբ: Իր գրականութիւնը Աստուածաշունչն է, որ կը կոչուի նաեւ Հին Կտակարան: Հին ու Նոր Կտակարաններու տարբերութիւնը մեծ չէ, երկուքն ալ կ'երգեն մէկ Աստուծոյ փառքը, մարդկային խաղաղութիւնը, միութիւնը, սէրը, օրէնքները: Հրեաները, ինչպէս նաեւ շատ մը եկեղեցական դէմքեր կ'ընդունին, որ Աստուածաշունչը գրուած է Աստուծոյ հեղինակութեանը տակ: Առասպե՞լ: Հին ու Նոր Կտակարանները ունին բազմաթիւ հեղինակներ, որոնք ապրած են զանազան ժամանակներու մէջ: Կարելի է նմանցնել այս տեսակէտով Աստուածաշունչը հնդկական վէտաներու, (զանազան ժամանակներու մէջ գրուած), որոնք չորս նշանաւոր մասերէ կը բաղկանան, 1) Րիկ Վէտա, 2) Սամա Վէտա, 3) Եաջուր Վէտա, 4) Աթարվա Վէտա: Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, գեղեցիկ է իրաւամբ Յովսէփ գեղեցիկի պատմութիւնը, որ դարեր շարունակ սերունդներու երեւակայութիւնն է շայեր, փայփայեր, մեծ և ազնիւ գործերու մղել տուեր: Ինչ վսեմագոյն էջեր են որ կը պարունակէն Յովսէփի գիրքը, մարգարէներու գրուածքները: Սաղմոսները ունին իրենց մէջ մարդկային ամենագեղեցիկ, կատարեալ գործեր, գրական, գեղարուեստական: Եթէ բաղդատելու ըլլանք Աստուածաշունչը հնդկական, պարսկական, արաբական, և ուրիշ կրօնական գրքերու հետ, պիտի գտնենք որ անիկա աւելի կը կարդացուի, աւելի բարոյական է և կրթիչ: Պէտք տեսնենք որ, անիկա աւելի նուազ միսթիքական է և քիչ անգամ բռնախօսներով լեցուն: Զուր չէ, որ անիկա աղբիւր եղաւ ցեղի մը ամբողջ գրական Ոսկեդարին, և յետոյ ալ Արծաթէ Դարին: Մեր Նարեկացիները, Շնորհալիները, Եզնիկ Դուրեանները նոյն շատ բան կը պարտին անոր:

Աստուածաշունչը մարդկային է և աւելի աշխարհական: Բոլոր մեծ գաղափարները նորագոյն քաղաքակրթութեան, անոր մէջ կան, ու անկէ ծնած են: Նոր քաղաքակրթութիւնը շատ բան կը պարտի անոր: Դեռ մինչեւ 5րդ դար (Ք. Ե.) գրեթէ ամբողջ Եւրոպան բարբարոս էր, վայրի: Թալանող, կողոպտող, հարստահարող անվերջ: Նկատի առէք միայն գերման բարբարոս ցեղերու նախնական, հեթանոս վիճակը: Անկլօ—Սաքսոն ժողովուրդներու, և յետոյ լատին ցեղերու և Ֆրանսական Մեծ Յեղափոխութեան մասնաւորական, բարոյական, կրթական, քաղաքական նոր շարժումներն ու վերելքները մեծ մասամբ արդիւնք են Աստուածաշունչի գրականութեան:

Բարութեան, համերաշխութեան, արդարութեան, միութեան յառաջդիմութիւնները և ուրիշ բարոյական մեծ օրէնքները ծանօթ են եղած հրեաներու և կ'երգուէին անոնց մարգարէներուն կողմէ:

ԱՐՍԷՆ ՍԱՃԵՄԵԱՆ

(1)

(Շար.)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Լոնտոն 9 յուլիս.— Տնտեսական Խորհրդաժողովի դիւանին որոշումի համաձայն, զանազան յանձնախումբերը այսօր պիտի գումարուին, աշխատանքներու շարունակութեան մասին իրենց կարծիքը յայտնելու համար։ Ենթայանձնախումբերուն ամէն մէկը՝ մասնաւոր ցանկով մը ցոյց պիտի տայ ուսումնասիրութիւնը — դրամական խնդիրէն զատ — այն բոլոր հարցերուն, որոնք կրնան օգտակարօրէն ծեծուիլ տնտես. Խորհրդաժողովին մէջ։ Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Անգլիոյ լիազօրները պահանջեցին որ արտադրութեան եւ վաճառումի կարգադիր յանձնախումբը շարունակէ իր աշխատանքները։ Անոնք նոյնպէս առաջարկեցին մասնաւոր ենթայանձնախումբի մը ստեղծումը՝ անգործութեան դէմ պայքարելու ատակ մեծ աշխատանքները ուսումնասիրելու համար։

Պ. Պոնէ դրամական դադար կը թելադրէ

Նիւթական ենթայանձնախումբի նիստին, խօսք առնելով, Պ. Պոնէ պատմականը ըրաւ պատուիրակութեանց բռնած զանազան դիրքին եւ պնդեց թէ առանց դրամական դադարի անկարելի է որ քննուին բոլոր հարցերը։ Պ. Պոնէ նոյնպէս յայտարարեց, թէ գիտնալով Մ. Նահանգներու հանդիպած դժուարութիւնները, չի քննադատեր պ. Րուզվէլթի դիմադարձութիւնը. առակայն եւ այնպէս, աւելցուց պ. Պոնէ, ամրապնդումէ հեռանալ պիտի նշանակէր խորհրդաժողովի նպատակին դէմ գործել։

Պ. Պոնէ շեշտելէ յետոյ տնտես. որոշ ենթայանձնախումբերուն աշխատանքները շարունակելու անհրաժեշտութիւնը, յայտարարեց. «Ոչինչ չի կրնար փոխել Խորհրդաժողովի յաջողութեան համար Ֆրանսա. պատուիրակութեան բռնած դիրքը, որ պիտի շարունակէ ան, նոյն ոգիով»։ Բուռն ծափերու արժանացաւ պ. Պոնէի ճառը։ Դեռ յայտնի չէ թէ ինչ պիտի ըլլայ աշխատանքներու շարունակութեան մասին տրուելիք վերջնական որոշումը, որ հաւանաբար բոլորովին նպաստա որ չըլլայ ոսկի չափանիշին հաւատարիմ երկիրներուն քանի որ դիրքերը արդէն իսկ բռնուած են։ Բաց աստի, կը կարծուի որ, եթէ դրամական յանձնախումբը որոշէ շարունակել իր աշխատանքները, ոսկի—չափանիշի երկիրները հաւանաբար պիտի նշանակեն պարզ հանդիսատեսներ։

Աշխատող Յանձնախումբերը

Լոնտոն 9 յուլիս.— Զանազան ենթակոմիտէներու ժողովին մէջ որոշուեցաւ թէ իրենցմէ ոմանք կրնան շարունակել իրենց աշխատանքները։ Ասոնք են. շաքարի, փայտի, գինիի, ածուխի, ձէթի, անագի, կապարի եւ արծաթի արտադրութեան եւ վաճառումին կարգադիր ենթակոմիտէները։

Նիւթ. Յանձնախումբի ենթակոմիտէն պիտի ուսումնասիրէ արծաթի հարցը

Լոնտոն 8 յուլիս.— Այսօր վերջացնելով առժամեայ միջոցներու ենթայանձնախումբը՝ 14ի դէմ 25 ձայնով ընդունեց՝ օրակարգի բոլոր հարցերուն վերաքննութիւնը շարունակելու համար պ. Չէմպըրլէնի ներկայացուցած առաջարկը. հետեւեալ 14 պետութիւնները դէմ արտայայտուեցան. Աւստրիա, Գերմանիա, Զուիցերիա, Թուրքիա, Իտալիա, Լեհաստան, Լիթուանիա, Հոլանտա, Չէխոսլովաքիա, Պելճիքա, Պուլկարիա, Ռումանիա, Սպանիա եւ Ֆրանսա։ Ռուսիա ձեռնպահ մնաց։

Սթերլինի եւ տոլարի անկումը

Լոնտոն 8 յուլիս.— Որոշ անկում մը ունեցաւ անգլիական թղթադրամը որ հաւասար է տոլարի արժէքազրկումին։

Նիւ-Եորք 9 յուլիս.— Տոլարի զգալի անկումը մեծապէս կ՚ազդէ արժէթղթերու հրապարակին վրայ եւ պատճառ կը դառնայ զանազանային երեւոյթներու. հետեւաբար կարելի չէ կանոնաւոր ուղղութիւն մը նախատեսել։

Գերմանական անցուդարձերը

Պերլին 8 յուլիս.— Թէեւ տակաւին ճիշդ չէ տնտես. նախարարութեան նազի գոմիսէրին եւ տնտես. Օֆիսի գլխաւորը պ. Վակների ձերբակալման լուրը, բայց իրականութիւն է որ ան երեւէ ինկած է արդէն եւ ենթակայ՝ հսկողութեան։

Պերլին 8 յուլիս.— Հիթլեր նախագահեց դաշնակցային պետութեանց գոմիսէրներու մէկ ժողովին, որուն ընթացքին ան ցոյց տուած է իր նիւթին եւ տնտես. քաղաքականութեան մեծ գիծերը։ Կեդր. իշխանութիւնը որոշած է խստիւ արգիլել որեւէ յեղափոխական շարժում։ Վարչապետը իր ճառը շարունակելով յայտարարած է. «Պատմութիւնը մեր գործը պիտի դատէ եւ գնահատէ ոչ թէ մեր ընչազրկած կամ բանտարկուած գործատէրերու թիւին կամ նուազ կարեւորութեան տեսակէտէն, այլ, այդպէսով գործաւորներուն մեր հայթայթած աշխատանքը նկատի առնելով։

Վարչապետը կը ջանար իր ճառով ցոյց տալ թէ յեղափոխութիւնը տեսական միջոց մը չէ՝ այլ Գերմանիոյ համար անհրաժեշտ է քաղաքական եւ տնտես. կայունութիւն։

Հակահրէական շարժումը կը շարունակուի

Նազի բժիշկներու ցուցմունքով, ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հրեայ 30 բժիշկներ, որոնք կ՚ամբաստանուին հականազի պայքարին մասնակցած ըլլալու յանցանքով։

Աւստրօգերման յարաբերութիւնները

Վիէննա 8 յուլիս.— Զոյգպատրեր Ապահովութեան Գոմիսէրը արգիլեց՝ Գերմանիոյ մէջ տպագրուած հականրէական ճառերուն տեղական բարձրախօսներու միջոցաւ տարածումը։

Վիէննա 8 յուլիս.— Աւստրիական կառավարութիւնը դիւանագիտական ճամբով խստիւ բողոքեց, Աւստրիոյ դէմ Միւնիխի մէջ տարածուած եւ անթիւ լով տարածուած ապօրինական եւ յարձակողական ճառերուն դէմ. յարձակումի այս մեթոտը կ՚որ կոչի իբրեւ «անընդունելի միջամտութիւն աւստրիական գործերուն»։

Աւստրեւհունգար մերձեցումը

Պուտափեշթ 8 յուլիս.— Հունգար պաշտօնական աղբիւրէ կը տեղեկանան թէ Լոնտոնի մէջ, աւստրիական եւ հունգար պատուիրակներու միջեւ բանակցութիւններ եղած են, մաքսային միացումով երկու երկիրներու տնտես. կապերը աւելի ամրապնդելու եւ, մինչ այդ, երկու երկիրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող առեւտր. համաձայնութեան հիմքերը ընդարձակելու։

Ֆրանքեւթրքական բարեկամութիւնը

Փարիզ 8 յուլիս.— Թուրք Արտ. Գործ. Նախարարը Թեվֆիք Րիւշտի, «Փըթի Փարիզիէն»ի խմբագրի հետ ունեցած էնթէրվիւին, շեշտած է Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի խաղաղասիրական իտէալի նոյնութիւնը եւ հաւաստած է թէ քաղաք. մաքսային, եւայլն. տնտեսական բոլոր գետիններուն վրայ այլեւս ոչ մէկ անհամաձայնութիւն կայ երկու երկիրներուն միջեւ։

Շաքօի պատերազմը չէ դադրած

Ասունսիոն 9 յուլիս.— Հակառակ Ազգերու Միջամտութեան եւ երկու պատերազմիկ կողմերու խոստումին, Շաքօի պատերազմը չէ դադրած Պոլիվիոյ եւ Փարակուայի միջեւ։ Պառակուայ. Նախագահութեան զեկոյցը կ՚իմացնէ՝ երեք պոլիվեցիներու կատարած յուսահատական վերջին յարձակումը չէ յաջողած։ Ետ քաշուելու ստիպուած թշնամին ռազմադաշտին վրայ ձգած է 1500 մեռեալ։

Փարակուայի բանակներուն ձեռքը անցած են մեծաքանակ ռազմանիւթ եւ բազմաթիւ գերիներ։

Սաւառնորդ Մաթթէրն գտնուած

Մոսկուա 8 յուլիս.— «Թաս» գործակալութիւնը պաշտօնապէս կը տեղեկացնէ՝ 12 յունիսէն ի վեր կորսուած ամերիկացի սաւառնորդ Մաթթէրնի գտնուիլը, Քամչաթքա (Սիպերիա) թերակղզիին մօտ, Զուքոթա կղզիին Անատիր աւանին մէջ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՐԻՒՆԱԼԻ ԿՌԻՒ
ԹՈՒՐՔ ՈՒԺԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ
8 հոգի կըսպաննուին

Հալէպէն կը տեղեկացնեն «Լը Նիթաս»ի որ թուրք եւ Սուրիական սահմաններին վրայ տեղի ունեցած է մաքսանենգութեան միջադէպ մը թուրք ուժերու եւ թուրք մաքսանենգներու միջեւ։ Երկու կողմերն ալ զէնքի դիմած են եւ երկար ընդհարումէ մը վերջ սպաննուած են երեք ժանտարմներ եւ հինգ մաքսանենգներ։

ՄՈՒՐԱՔՔԱՏԷ ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԸ ԴԱՏԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԵՅԱՐԴԱՐԻ ԵՆԹԱՐԿՈՒԱԾ

Մեր 6 Յուլիսի թիւին մէջ տեղեկացնելով Րումիէ եւ Օմարի կատարած գործառութեան մասին յիշած էինք նաեւ 20 հազար ճոպուն ոսկիի փոխարէն այս հաստատութեան ենթագրաւի դրուած ըլլալը՝ Մուրաքքաթէ Եղբայրներու դրամատան մօտ։ Արդ, կը տեղեկանանք թէ Մուրաքքաթէ դրամատունը, որ, իր գործառութեանց կարեւորութեան տեսակէտէն երկրորդ մեծ սեղանաւորական հաստատութիւնն է Սուրիոյ, իր կարգին մասնուած է ճիւղական անդիմադրելի դժուարութեանց։ Սուրիական բազմաթիւ կարեւոր ձեռնարկներուն բացած ենթագրաւական վարկերը նեղկայես — ինչպէս կ՚ըսեն եղեր. օրջանակներու մէջ— «սառած» վիճակ մը կը ներկայացնեն։ Դրամատան շուրջ ներոնչած մեծ վստահութիւնը խախտած է արդէն եւ իր բոլոր աւանդատուները կը փութան իրենց դրուած գումարները ետ առնել։ Ցեստայ դրամատունը իր պատրաստ դրամով հազիւ թէ կրցած է երկու օր դիմադրել այս կացութեան, եւ ստիպուած անցեալ հինգշաբթի օր ներկայացուցած է իր հաշուեկշիռը որուն թէպէտ մուտքն ու ելքը գրեթէ կը հաւասարակշռեն, բայց 30 հազար Օսմ. ոսկիի մօտ գումար մը բաց կը մնայ «սառած» վարկերու հետեւանքով։

Նկատի ունենալով յիշեալ հաստատութեան անկեղծութիւնը խառն դատարանը շնորհած է դատական հաշուեյարդարի նպաստաւոր պայմանները։

Սենտիքներ նշանակուած են Մէթր Սամի պէյ Էլ Միսքեն եւ պ. Անթուան Սիուֆի. դատական գօմիսէր նշանակուած է Հաննէի պէյ Մալէֆ։

ԼՐԱԳՐՈՂԻ ՄԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Դամասկոսի պատժական ատեանը տուաւ իր վճիռը «Էլ Էհամ»ի թերթի Տնօրէնին դէմ, որ անուանարկիչ հրատարակութիւններ ըրած էր ելմտական նախարարի հասցէին. Վճիռը 8 օրուան բանտարկութեան եւ 10 ոսկի տուգանքի կը դատապարտէ «Էլ Էհամ»ի Տնօրէնը եւ 1 ֆրանք հատուցման, ի նպաստ ելմտական նախարարի։

Համայնավար թռուցիկներ

Ոստիկաններ անցեալ շաբաթ օր Իպրահիմ փաշա փողոցին մէջ գտան 10 համայնավարական թռուցիկներ, որոնք կը գրգռեն սպառնողներու աշխատաւորները գործադուլ ընելու։ Այս թռուցիկները ստորագրած են Սուրիոյ համայնավար կուսակցութեան կեդրոնական մարմնին կողմէ։

Այս թռուցիկները ցրուելու ամբաստանութեամբ եւ կասկածի վրայ ձերբակալուեցաւ Յակոբ Աղաեան անուն հայ մը։

ՏԱՆՏԱՇՆԵՐԸ ԿԸ ԽԼՐՏԻՆ

Անցեալներս գրած էինք որ Պայլէքի յայտնի աւազակներէն Հալաւօ Տանտաւ յանձնուած է կառավարութեան եւ խոստացած յետ այսու զբաղիլ իր գործերով եւ հնազանդ մնալ կառավարութեան։

Սակայն կ՚իմանանք որ, Հալաւօ Տանտաւ, ժանտարմներու կողմէ Պայլէքէ բերուելու միջոցին, ճամբան, փախած է։ Մինչեւ այսօր Տէր Զօրէն եկող լուր մը կը հաղորդէ որ, այդ օրերուն մէջ աքսորուած ուրիշ չորս Տանտաւէներ փախած են դէպի Պայլէքէ։

ԵՐԿՈՒ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ ԿՌԻՒ

Անցած ուրբաթ օր, Բարձր Գոմիսէրութեան մուտքի դրան առջեւ տեղի ունեցաւ ոճիր մը։

Մուհամէտ Իպրահիմ Սաֆար եւ Քիամիլ Ֆէրոուխ կը սիրէին կին մը, Քէվսէր անուն։ Երկու սիրահարներ սառուցակ կռիւի եւ վէճի մէջ էին նախանձի հետեւանքով։

Ուրբաթ գիշեր այս երկու սիրահարները կը գտնուին Սուր քաղի սրճարանին մէջ։ Քեամիլ կը սպառնայ Մուհամէտին եւ մարտահրաւէր կ՚ուղղէ անոր։ Ոտքի կ՚ելնեն իսկոյն երկուքն ալ եւ կը քալեն. կը հասնին Բարձր Գոմիսէրութեան մուտքի դրան մօտերը։ Քեամիլ հոն հասնելուն պէս կը քաշէ դանակը եւ կը յարձակի իր մրցակիցին վրայ։ Մուհամէտ, որուն ձեռքին մէջ գաւազան մը կար, կը դիմադրէ եւ կը յաջողի խլել Քիամիլի ձեռքէն դանակը եւ ինք կ՚սկսի հարուածել զայն։ Քիամիլ արիւն լուայ գետին կ՚իյնայ եւ Մուհամէտ կը փախչի։ Սակայն ոստիկանութիւնը կը հասնի, կը ձերբակալէ Մուհամէտը եւ Քիամիլն ալ կը փոխադրէ հիւանդանոց։

ՈՃԻՐ ՍԻՐՈՅ ՊԱՏՃԱՌԱՒ

Տէյր էլ Օմէս գիւղին մէջ Սիրոյ պատճառաւ ոճիր մը գործուած է։ Հաննա Ծըրպօս կը սպաննէ Մուսավա Ծըրէի անունով երիտասարդ մը եւ կը յանձնուի ոստիկանութեան։

ՀՐՇԷՋՆԵՐՈՒ ՏՈՂԱՆՑՔԸ

Առջի օր հանրապետութեան նախագահը ներկայ գտնուեցաւ Մայրիներու անտառին մէջ ոստիկանական ուժերու կազմակերպած մարզական ցոյցերուն եւ տողանցքին։

Այս առթիւ կ՚արժէ յիշատակել նաեւ մասնակցութիւնը հրշէջ խումբին, որ իր կատարած ցոյցերով եւ հրդեհ մարելու եւ մարդ ազատելու ճարպիկ փորձերով, սքանչելի տպաւորութիւն ձգեց կառավարութեան պետին վրայ։

Պ. Շարլ Տէպպաս ջերմապէս շնորհաւորեց հրշէջներու հարիւրապետը՝ իր հրամայած խումբի ընտիր կազմին եւ գերազանց ճարպիկութեան համար։

ՀԱՅՈՒ ՄԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Գանեռոյի զեղծարարութեամբ ամբաստանուած Ենովք Քաղդացեանի դատավարութիւնը ժամանակին տեղի ունեցած էր Նախագահ ատեանին առջեւ եւ յիշեալը դատապարտուած երեք տարուան բանտարկութեան, փաստուած ըլլալով որ ան գտնուելով կը ծախէր կեղծ պանեռոլներ։

Քաղդացեան վերաքննութիւն պահանջած էր օրին։ Անցած շաբաթ օր Վերաքննիչ Ատեանին առջեւ տեղի ունեցաւ դատավարութիւնը եւ հաստատուեցաւ նախորդ վճիռը։

Պ. ԲՕՆՍՕ Կ'ՄՐՃԱՆԱՅ
ԼԷՕՓՈԼՏ Ա. ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆԻՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 8 Յուլիս.— Պ. Բօնսօ այս առաւօտ Քաղաքս պիտի ժամանէ «Շամփոլիոն» նաւով։ Պր. Փօլ Պոնքուր պատգօն տուաւ Պ. Փիեռ Ալիրփին՝ Պելճիքայի թագաւորին կողմէ Ֆրանսա. Բարձր Գոմիսէրին յանձնելու Լէօփոլտ Ա. պատուանշանի մեծ երիզը։ Ն. Վ. Պելճ թագաւորը, թագուհւոյն հետ հովանաւորեալ երկիրներու մէջ կատարած այցելութեան միջոցին գնահատած է Պ. Բօնսօի կատարած օգտաւէտ գործերն ու գործունէութիւնը, եւ, իբրեւ այդ գնահատումին արտայայտութիւն, Սուրիոյ Բարձր Գոմիսէրին կը շնորհէ Պելճ բարձրագոյն պատուանշանը։

Թագաւորը փափաք յայտնած է, որ պատուանշանը յանձնուի անմիջապէս՝ Պ. Բօնսօի Ֆրանսա հասնելուն։

ՅՈՒԼԻՍ 14Ի ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Յուլիս 14ի Ֆրանսա. ազգ. տօնին առթիւ, բանակներու ընդհանուր հրամանատարի լիազօր կը վերցնէ դրուած կարգախօսը այն բոլոր սրճարաններուն, ճաշարաններուն եւլն. որոնցմէ վերջնականապէս կամ առժամեայ կերպով առնուած էր բանակայիններուն մտնելու ծախելու արտօնութիւնը, 27-10-25ի 1464 | JM որոշումին դէմ գործած ըլլալնուն համար վերջնականապէս կարգախօսին ենթարկուած տէրերը, կրնան, եթէ փափաքին, բանակցելու ընդհ. հրամանատարի լիազօրին (S. P. 670) դիմելով՝ զինուորներուն մտնելու արտօնութիւն խնդրել։ Առժամեայ արգելքին ենթակայ եղողներուն արտօնութիւնը դարձեալ կ՚ըստանայ իր արժէքը մամլոյ մէջ այս որոշումին լոյս տեսնելովը։

ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿ ԳՐԱՇԱՐՆԵՐՈՒՆ ՕԳՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Տիրող ընդհանուր տագնապին եւ որոշ թերթերու կախակայման հետեւանքով, բազմաթիւ գրաշարներ եւ պաշտօնական աշխատաւորներ երկար ամիսներէ ի վեր անգործութեան մատնուած են։ Գրաշարներու Սենտիքան չի կարենալ գումար տրամադրել իրենց մասին օգնակար ըլլալու համար կազմուած է օգնութեան կոմիտէ մը հետեւեալ անձնաւորութիւններէ, գործազուրկներուն օգնելու համար։ Պ. Պ. Միշէլ Խայրալլահ, Էլի Մանուկ, Ժորժ Մուրժուրա, Նասիֆ Մալուֆ, Անթուան Սարքիս եւ Մուսթաֆա Արիս, այս վերջինը գանձապահ է նորակազմ կոմիտէին։

ԳԻՒՂԱԳՆԱՑՆԵՐ ԿՈՒԳԱՆ

«Մաւրիքիօ փաշա»յով Եգիպտոսէն Քաղաքս ժամանեցին 400 գիւղագնացներ, որոնց մէջ կը գտնուին յայտնի բժիշկներ, փաստաբաններ եւ պետական բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ։

Անոնք իսկոյն լեռ բարձրացան։

3 ԴԱՀԵԿԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Սոսկալի կռիւ մը ծագեցաւ Նահրի թաղին մէջ, խանութպան Էլիաս Տաուի եւ յաճախորդ Ժօզէֆ Անտօնի միջեւ... 3 դահեկանի հաշիւ տարբերութեան պատճառաւ։

Խանութպանը դանակով մը թեւէն վիրաւորեց իր յաճախորդը եւ կծիկը դրաւ։ Շատ չ՚անցած, նոյն իրիկունը ոստիկաններ ձերբակալեցին եւ դատարան յանձնեցին ոճրագործ խանութպանը։

ՀԱՅ ՄԸ 6 ՀՈԳԻ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐԷ

Շաբաթ իրիկուն, երիտասարդ հայ մը Սիրա'յան Ճամպազեան, յարձակեցաւ 6 հոգիի վրայ եւ զանոնք բոլորն ալ դանակի հարուածներով վիրաւորեց։ Ոճրագործը ձերբակալուած է։

ՅԱՆԴՈՒԳՆ ՎԱՐԻՉԸ

Սույէտի ճամբուն վրայ, վարիչ Մուհամէտ Սանթէնաի ինքնաշարժը ուժգին ընդհարումով մը գետին փռեց Խալիլ Սաիտ անուն գիւղացին. Զոհին սրունքը ճզմուած է, իսկ ճեռոն վարիչը իր քաջասրտութիւնը բացատրելու համար բանտ առաջնորդուած է։

ՓՕԽԱՆ ԾԱՂԿԵՓՍԱԿԻ

Տիար Տիգրան Մավիսագալեանի հօրաքրոջ Տիկ. Հռիփսիմէ Տէր Յակոբեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեփսակի, Էօրէֆիլիքի Ազգ. վարժարանին 100ական Ս. դահեկան կը նուիրեն՝

Տիարք Կարապետ Աֆարեան, Նազարէթ Կերկէրեան, Տոքթ. Օննիկ Կերկէրեան, Հայկ Սեդրակեան, Մելքոն Ծառուկեան, Գրիգոր Տէր Կարապետեան, Արամ Անթիֆաեան, Յակոբ Ժամկոչեան, Վարդան Մավիսագալեան եւ Գրիգոր Նիկողոսեան։

Թաղական Մարմինէն կը խնդրուի փոխան ընկալագրի սեանել Պր. Նազարէթ Կերկէրեանէ։

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆ

Մարկարոս Ն. Ժամկոչեան իր քրոջը աղջկան Սարաֆեանի ամուսնութեան առթիւ ընծանիւթ կը նուիրէ 250 ս. դ. Կեսարիոյ Աղքատախնամին եւ 250 ս. դ. Մամըլքէյէի բուժարանին։

Սեանալ խմբագրութենէս փոխան ընկալագրի։

— Պ. Մանուկ Խրբըռեանի եւ Օր. Սիրվարդ Համամճեանի ամուսնութեան առթիւ Պ. Յակոբ Ապանեան Մամըլքէյէի բուժարանին մէկ սիւր. կը նուիրէ։

Սեանալ խմբագրութենէս։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Հանտէս Ամսօրեայ, հայագիտական մեծ ուսումնական թերթի Մարտ. Յունիսի թիւերը, խիստ նոխ բովանդակութեամբ հասցէ «Rédaction de la Revue «Handes Amsorya» Վիէննա, Աւստրիա։

Աշխարհագրութիւն Սիւրիոյ եւ Լիբանանի, բնական, քաղաքական եւ տնտեսական։ Հեղինակ Հրանդ Տէվէնեան, տպագր. Տէր Սահակեան Հալէպ, 1933։

«Ազգային կեանք» քառատախտակ գաղթական կեանքէ, երեք արար, հեղինակ Պ. Ուզունեան, Փարիզ, 1933։

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

10 ՅՈՒԼԻՍ 1933

	Ս. Դ.
Սթէրլինկ թղթադրամ	435
Անգլիկն. »	424
Տոլար »	89
Ֆրանսական »	59
Զանէ Օսմանեան	138
Իտալական Լիր 100	675
Յունական Դրախմի 100	70
Անգլի. ոսկի	620
Ֆրանս. »	493
Օսման. »	555
Արծաթ մէճիտ	21
Գրէսի Ֆօնս. Ա. Ֆր.	611
» » Բ. »	333
» » Գ. »	315

Սնէֆերեան եղբարք Րիւ Ֆօշ
Թիլէֆօն՝ 5-39

— Ձե՞ք գիտեր։

— Ոչ։

Տնօրէնը զանգակը զարկաւ։ Պահապանը որ եռեւի դուռին առջեւը կը սպասէր, ներս ըրաւ։

— Ո՞վ կը նայի թիւ 61ին։

— Քոյր Վերոնիքան։

— Թող ներս գայ։

Թիւ վաթսունըմէ՞կ... Վանդակներուն մէջ բանտարկուած անասուննե՞ր էին անոնք։

— Այնքան ալ տրամադիր չեմ զայն նկարելու, ըսաւ Ճորճ։ Եթէ կը կարծէք որ կրնայ ազդուիլ, կը նախընտրեմ չգծել. Չունիմ մահուան դատապարտուած կին մը տեսնելու ախտաւոր հետաքրքրութիւնը։

Տնօրէնը ժպտեցաւ։

— Այս միջավայրին ազդեցութիւնն է որ փոխած է ձեր տրամադրութիւնը։ Ամէն պարագայի, լաւ է որ իրեն ղրկեմ զօրավարին հրամանը, տեսնենք ինչ պատասխան կուտայ, տեսնենք ինչ պիտի ըլլայ այդ ժամանցին համար, գեղեցիկ աղջիկ է, կրնայ փառաւորուիլ, կ՚ըսեն թէ շատ հպարտ է։

Դուռը բացուեցաւ եւ Գթութեան Քոյր մը երեւցաւ սեմին վրայ։ Տնօրէնը անոր երկնցուց զօրավարին նամակը եւ ըսաւ։

— Ցոյց տուէք այս նամակը թիւ վաթսունըմէկին եւ ըսէք իրեն որ այս պարոնը որուն անունը յիշուած է նամակին մէջ, կը սպասէ այստեղ իմանալու համար թէ որեւէ առարկութիւն ունի՞։

Գթութեան Քոյրը որ երեւի վարակուած էր իր շրջապատին լռութենէն, առանց ձայն հանելու մեկնեցաւ։

Տնօրէնը սկսաւ զբաղիլ գրասեղանին վրայ շարուած թուղթերով։ Անկապակից բառերով շարունակեց խօսակցութիւնը՝ սառն անտարբերութեամբ։

ւէր ամէն բոպէ։

— Ըսել կուզէք որ աղջկան հոգն անգամ չէ՞, հարցուց Ճորճ զօրավարին, որովհետեւ ես չպիտի ուզէի նըկարել ջղային կին մը։

— Ո՛հ, շատ հանդարտ աղջիկ մըն է։ Ես կատարեցի դատավարութիւնը անցեալ օր։ Բայց ինք չի հաւատար որ պիտի գնդակահարուի, վստահ է որ իր բարեկամները պիտի միջամտեն։ Գեղեցիկ կին մըն է եւ չհաւատար որ մարդիկ կրնան գնդակներով ծակծկել իր մարմինը։ Կիները չեն հասկնար պատերազմին իմաստը, չպիտի հասկնան երբեք։

— Իսկ կարելիութիւն կա՞յ որ իր բարեկամները միջամտեն։

— Սիրելի տղաս, ըսաւ զօրավարը ժպտելով, երկու տարի է ճակատն էք, այնպէս չէ՞։

— Այո՛, Տէր։

— Տեսա՞ծ էք որ բարեկամութիւնը կամ ասոր նման սկարութիւններ ազդեցութիւն ունենան երբ նպատակ մը կայ իրագործուելիք։

— Ո՛չ։

— Ուրեմն, անշուշտ պիտի ուզէի գնդակահարել զայն տասն անգամ եւ ամէն անգամ եւ ամենամեծ հաճոյքով։ Այս աղջիկը շատ աւելի չարիք գործած է քան բոլոր այն լրտեսները որ մեր ձեռքը անցած են պատերազմին սկիզբէն ի վեր, վստահ եղէք այս մասին, եթէ պծէք զինքը, ձեր նկարը պիտի ըլլայ իր վերջինը այս աշխարհի մէջ։ Իսկ թէ դուք արուեստագէտներդ դրախտ կ՚երթաք թէ ոչ, այդ մասին կարծիք չեմ կրնար յայտնել։

Զօրավարը զուարթ տրամադրութեան մէջ էր ու կը փորձէր սրամտութիւններ ընել։ Մեծ թիւով զինուորներ ճակատ ուղարկած էր իր հրամաններով ու չէր կըր-

«ԱԶԴԱԿ»Ի ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Ի լոյս ընծայուեցաւ մեր Ներկայ Թերթօնը: Անմիջապէս պիտի բակսինք հրատարակութեանը հայ գրականութեան ամենամեծ վարպետներէն անմահն Րաֆֆիի գլուխ գործոցներու. սկսելով «Խաչագողի Յիշատակարանը»էն: «Ազդակ»ի ընթերցողները քանի մը տարի վերջ, իր գրադարանը լեցնելու չափ մեծահատոր թանկագին գիրքեր պիտի ունենան:

ԽԱՉԱԳՈՂԻ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆԸ

Հայ մեծանուն վիպագիրի և անմահ հայրենասէրի ամենահետաքրքիր գործերէն մէկն է «Խաչագողի Յիշատակարանը»: Կարդալով զայն գիրքը պիտի ծանօթանաք ընդհանուր հայրենի սովորութիւններուն և դաւանութիւններուն: Պիտի կենդանի և իրական պատկեր մը կազմէք մեր հին փոյթակորան. և վասպուրական չխարհներու ընդ մէջէն: Պիտի քայլ առ քայլ հետևիք Փաւոր Պետրոսի (վէպին հերոսը) խորամանկութիւններուն, խաբեբայութիւններուն, դաւերուն ու չարլիքեան ծրագիրներուն: Պիտի անոր հանճարեղ վայրագութեան հնարամտութիւններուն, գաղանիքներուն անցնեկ լլլալ: Փաւոր Պետրոսին պատկերը ուսումնասիրելով պիտի խմանաք թէ մէկը ոչխարի իր կեանքին մէջ դրամ չահի, հարստանալ, ինչ գործածելի, ապօրինի միջոցներու և հնարքներու կը դիմէ. Հայ կինը, հայ հայրը, հայ երիտասարդը, հայ միջավայրն ու ժողովուրդը տեսէն պիտի քննէք, հասկնաք «Խաչագողի Յիշատակարանին» մէջ:

ԳԱՐԱՄԱԶՈՎ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

«Ազդակ»ի միևնոյն թիւով պիտի սկսինք հրատարակել Ռուս այլախառնակոյն ռուս հեղինակ Տոստոյեվսքիի մեծահամբաւ գործը՝ «Գարամազով Եղբայրներ»ը:

Գարամազով եղբայրները կարդալով պիտի հասկնաք գեղարուեստական բարձր գործի մը ամենամեծ հաճոյքներն ու վայելքները: Տոստոյեվսքի Նորագոյն ռուսական թէ համաշխարհային ամենամեծ հոգեբան արուեստագէտ վիպասաններէն է: Անիկա գրականութեան տիտան մը, հսկայ մըն է.

Անիկա գիտէ իր այս գլուխ—գործոցին մէջ մէջտեղ դնել մարդկային հոգին, բնազդները, սէրերը, ձգտումները, թշուառութիւնն ու տառապանքները:

Այս վէպին մէջ պիտի ծանօթանաք լայն չափով, ռուսական կեանքին, միջավայրին: Ռուս գիւղացին և քաղքենին, ռուս ընկերութիւնն ու հոգեբանութիւնը լայն տեղ են գտած այս մեծարժէք վէպին մէջ:

Ով որ կարդացեր է «Գարամազով Եղբայրներ»ը. թող վերստին կարդայ. ով չէ զայն կարդացեր, թող առիթը երբեք չփախցնէ, հետևի անոր մեծ ուչով, աչնագրութեամբ:

Միակ բացօդեայ ՍԻՆԸ ԱԼՖՕՆԻ մէջ

ԺԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒԼԻՍԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ԿԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒԻ

Հրապուրիչ ֆմայֆով եւ սիրուն Ժանեքիով կատակերգութիւն մը

ԱՄԷՆ ՏԵՂ ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՑԷՔ ՁԱՅՆ

(Criez-le sur les toits)

ՀԱՄՏՈՒՆ ՀԱՄՏՈՒՆ

ԹԱԳՈՒՀԻ ՀՈՎՈՑԸ

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԿՈՒՐԾՔԻՆ ՎՐԱՅ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԱՄԱՌԱՆՈՑԸ

ՈՒՐ ՊԻՏԻ ՎԱՅԵԼԷՔ

Լիբանանի հռչակաւոր գուսան՝ ԱՍԱԴ ՇԱՀՐՈՒՐԻ անունով նուիրուած

ՍՐՃԱՐԱՆ ՇԱՀՐՈՒՐԸ

Ուր ամէն 15 օրը Շաբաթ եւ Կիրակի. Պիտի խօսի մեծ գուսանը:

Անբիծ սպասարկութիւն — Գիները խիստ մատչելի

Կազմակերպուած հայ եւ արաբ ընկերակցութեամբ մը կրնայ կարժէ անգամ մը միայն այցելել եւ տեսնել բոլոր առաւելութիւնները, որ ունի Լիբանանի բոլոր սրճարաններէն:

ՏՈՔԹ. ՄԻՍԱՔ Ս. ՏԱՔԷՍԵԱՆ

Նախկին interne քաղաքապետական հիւանդանոցին, այժմ Շէֆ ար ֆլինիք St. Elie հիւանդանոցին, հաստատած է իր դարմանատունը (Բոյիէ Բինի) Հանրին քաղի իր սեփական նորակերտ շէնքին մէջ:

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր կ. ա. 10-12. կ. վ. 2-6. St. Elie հիւանդանոցի վիրաբուժութեան, ժանկաբարձութեան, գլուխի, մորթի, վեներական, ներքին եւ պզտիկներու հիւանդութեանց մասնագէտ բժիշկները ամէն օր կ'այցելեն դարմանատունը կ. ա. 10-12:

Խղճմիտ, արագ եւ մասնագիտական դարմանում. աղքատ հիւանդներուն ձրի դարմանում հինգշաբթի օրերը կ. վ. 2-6:

ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԱՍՏՂԸ

(L'ETOILE du FOYER)

Ապահովական և երկրագործական ժողովրդային վարկի հաստատութիւն Անանուն ընկերութիւն.— գրամագլուխ՝ 3,000,000 ֆրանք. որ կրնայ 33.000,000 ֆրանքի բարձրացուիլ վարչական խորհուրդի պարզ որոշումով:

Կեդրոնատեղի.— 137 Boulevard Sebastopol - Paris

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Արեւելեան պետութեանց

Սավոյ Օթէլի շէնք, Պուրճ, Պէյրութ

ՕԳՆԷ ԴՈՒՆ ՔԵԶԻ ԵՒ ԱՍՏՂԸ ՔՈՒԶԻ ՊԻՏԻ ՕԳՆԷ

ԵԼԵՒՄՏԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ԱՒԱՆԴԻ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕԺԻՏ

Երաշխաւորեալ տոկոս 5½ %, Անկէ զատ մասնակցութիւն ընկերութեան շահերուն:

ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ՃԻՒՂ

ՎԱՐԿԵՐՈՒ ԲԱՑՈՒՄ

Կալուածի վրայ փոխառութիւնք վճարելի 10—15—20 տարիէն. որոշուած պայմանաժամէն առաջ ուզողը կրնայ վճարել:

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ ընկերութիւնը ներկայիս 75,000է աւելի անդամ ունի: մինչև 1 Ապրիլ 1931 Ընտանիքին Աստղը 135 միլիոն փոխ տուած է, գրաւով 500 միլիոնէ աւելի արժէք ունեցող անշարժ կալուածներու վրայ:

Ամէն տեղեկութիւն ուղղել՝ B. P. 821, Beyrouth

UNITED STATES LINES

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻԾ

Աշխարհի ամենէն արագանով, շքեղ եւ արագ նաւերը

(Շաբաթական կանոնաւոր երթևեկ Հավրէն Շէրպուրկ և Նիւ Եորք)

Նաւերու անունները	Մեկնումի թուականները	
Մանհաթթըն »	6 Յուլիս	Հավրէն
Բրէզիտէնթ Րուզվէլթ »	13 »	Շէրպուրկէն
Ուաշինկթըն »	20 »	Հավրէն
Բրէզիտէնթ Հարտինկ »	27 »	»
Մանհաթթըն »	3 Օգոստոս	»
Բրէզիտէնթ Հարտինկ »	10 »	Շէրպուրկէն
Ուաշինկթըն »	14 »	Հավրէն
Բրէզիտէնթ Հարտինկ »	27 »	»

Մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել
Ընդհ. գործակալութեան

ՀԻԹԹԻ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Հեռաձայն 8—00. Մաարաք փողոց Պէյրութ. B. P. 511

Հեռագր. հասցէ.— «HITTIFRER»

ԴՈՔԹ. Տ. Գ. ԼՈՒՍԱՐԱՐԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

8 ՓՈՂՈՑ ՆԷՃՄԻ—ZUSUS, ԶԱՒՈՒՔ ՍԱՍԹԻ

Երկար տարիներու ընթացքին Փարիզի մէջ իր ուսումը կատարելագործելէ եւ հիւանդանոցներու մէջ մեծ հմտութեան եւ երկար փորձառութիւններ ստանալէ վերջ վերադարձած է Պէյրութ եւ հաստատած իր սեփական դարմանատունը Նէճմի-Հասաս փողոց թիւ 8:

Գիտական ամենավերջին մեթոդներով եւ ելեկտրաբուժութեամբ (Diatermo-therapie) ներքին եւ ի մասնաւորի կանանց վեներական, Ֆրանկախտ, նոր եւ հին գերմամիզութիւն, փրոսթաթի, ստամոքսի, միզամանի եւ անկարողութեան հիւանդութիւններն ու ցաւերը. նմանապէս կը դարմանէ արեան եւ ընդհ. ցաւութիւններ, ռոմաթիզմ (Rhumatisam) մորթային հիւանդութիւններ, մանրէական ճառագայթներով (Rayon ultra-violet): Մասնաւոր ելեկտրականութեամբ (Electro-coagulation) կատարեալ դարմանում կոկորդ amygdaleի Hemoroideի:

Ընդ. ժամեր 8—12 եւ 2—8: Կիրակի եւ տօնական օրեր միայն կէսօր:

ԱՊԷԼ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉ

ԳՆԱՀԱՏՈՒԱԾ ՓԱՐԻԶԻ ԵՒ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑՆԵՐԷՆ

Արուեստագիտական ճաշակով օժտուած հարազատ լուսանկար մը կրնաք ունենալ միայն դիմելով ԱՊԷԼ ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՏՈՒՆԸ, ուր ամենադժուարահաճ յաճախորդներն անգամ կ'ստանան կատարեալ գոհացում:

ԲԱՑԱՌԻԿ ԶԵՂՉԵԱԼ ԳԻՆԵՐ ԱՄԱՌՆԱՅԻՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՍՈՒԹԻ

Գիտական լոյսի խաղերով բոլոր քարթ	(6 հատ 150 Ս. Դ. (12 » 200 Ս. Դ.
Խմբանկար հարսանեկան կամ ստանձին բոլորէ,	(6 հատ 400 Ս. Դ. (12 » 600 Ս. Դ.

Ցարգելի յաճախորդները փոխարժէքը կը վճարեն այն ատեն միայն երբ կատարելապէս գոհ են իրենց լուսանկարներէն:

ՖՈԹՕ ԱՊԷԼ 9 Ավրենիւ Ֆրանսէզ

ՃԱՇԱՐԱՆ "ԼԻԼԱ"

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ—ԳԱՐԵՋՐԱՏՈՒՆԸ

Պուրճ— Հին Սէրայի ետեւի անկիւնը

ԻՐ ՏԵՍԱԿԻՆ ՄԷՋ ՄԻԱԿՆ Է

Հայկական ժամադրավայր՝ ջերմիկ շրջանակով

ՕԴԱՍՈՒՆ ԹԵՐՐԱՍ

Մասնաւանեակ՝ ընտանիքներու համար

ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ,

ՍՐԱՓ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆԵՐ.

Դիմէ՝ ՎԱՀԱՆ ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԵՒ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԷՆՏԷՐԷՃԵԱՆԻ

ՍԱԼՕՆ -ՍԱՎՈՅ-

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ

Պուրճ, Հին սէրայի քով

Հրապարակ հանած ենք բաժանորդագրութեան տետրակներ, իւրաքանչիւրը 18 գուբոն պարունակող. գին 75 ս. դ. (կանխիկ): Ածիլում՝ 1 գուբոն, մազ կտրել ու ածիլել՝ 2 գուբոն:

Մեր սալոնի մէջ կը տիրէ *ՄԱՔՐՈՒԹԻՒՆ* եւ *ՃԱՇԱԿ*

Ամէն յաճախորդի զատ անձեռոցներ — *Օգտուեցէք առիթէն*

Ց. Կրպինեան եւ Որդի

ՊՂԻՆՋԷ ՆՈՐ ՀՐՇԷՋՆԵՐ ԼԻՄՈՆԱՆ ՄԱՐԳԱՅՈՎ

Երաշխաւորուած 20 տարուան համար

ՐԻՒ ԳԱՐԻՒՍԻԼՆ ԹԻՒ 43

Յովհաննէս Կրպ/նեան եւ Որդի Գործարանին մէջ կը շինուին՝ ... կատարելագործեալ յօրինուածքով եւ ամենաազդեցիկ քիմիական բաղադրութիւններով զարդող եւ 20 քիլօկրամ ճնշումի դիմացող պղինձէ հրշէջներ, ԼԻՄՈՆԱՆ մարքայով:

Անոնք արձանագրուած ըլլալով Քաղաքապետութեան Տնօրէնութեան մօտ, նաեւ արժանացած են Ֆրանսական բէֆէնի յանձնախումբի գնահատման:

Գիները չափազանց դիւրամատչելի
եւ
Արդիւնքը երկվայրկենական է:

Մանեակա՞լի կամ Աթո՞ռի պէտք ունիս, գնէ՛

Ekvall վաճառանիշով մանեակ մը, որ ծանօթ է այժմ ամենուն գին՝ 8—8.50 եւ 16.50 ս. ոսկի վճարումի դիւրութիւններ.—

Հասած են մեր *ծալլուող աթոռները* սոկուն, ներկայանալի, թեթեւ եւ դիւրամաչելի ամէն տակի:—

Բնական գոյնով՝ հատը 130 ս. դ. ընկուզի գոյն՝ հատը 135 ս. դ.

—օ—

Գիւղ երթալէ առաջ այցելէ մեզ անգամ մը եւ գնէ աթոռ մը որ կրնայ ծառայել քեզ տարիներ տեւողութեամբ, ըլլայ գիւղը թէ տանդ մէջ:

Մեր մանեակները կը ծախուին նաեւ Mr. Emin Adadaի քով, Avenue Foch:

Բայց ո՛չ նոյն վճարումի դիւրութիւններով:

ԴԵՂՕՐԱՅՔԻ ՃԻՒՂ.

Hidro-milkuderm: Ոտքերու եւ թեւերու տակը կը քրտնի՞ն, ծխէ՞ն օրերը, Պուրճ, եւ եսնէն կը զգուշէ՞ս, գնէ, Hidro-milkudermը ... քանի մը կաթիլ եւ գործածէ զայն, ... մը եւ, ... մասամբ զսպուած է ու անախորժ հոտը իսպառ անհետացած պիտի ըլլայ:

Pommade Desitin&Poudre: Ամէն տուն պէտք է ունենայ Desitin եւեւի boutons այրուածի, մորթի հիւանդութեանց յատկապէս եւ ազդեցիկ Բօտանէն զոր կրնաք ունենալ:

Coricide parfait: Ոտքին կոշտերը (նասըր) կը տառապի՞ս, գործածէ Coricide parfait եւ կոշտերը արմատախիլ ըլլալով միակ եւ լաւագոյն դեղն է:

Dr. THILO & Co. Մարքան ծանօթ է արդէն ամենուն, գործածեցէք նաեւ վաճառանիշը կրող Chlorure d'Etyleը, serum glucoséը, Emetineը: Huile camphrée եւ ... որոնք լաւագոյն կերպով պատրաստուած են եւ ունին երկար տարիներու համբաւ մը եւ ծանօթ են ամբողջ աշխարհին:

Ասկէ ստեղնումներ, զննումի եւ այլ մանրամասնութեանց համար դիմել՝

Սուրիոյ եւ Լիբանանի Ընդհ. Գործակալ *ԵՐՈՒԱՆԴ ՔԷՇԻՇԵԱՆԻ*

Պապ—Իտրիս 123 Rue des Postes, «l'Orient»ի կից B. P. 810 Beyrouth

նար լուրջ ըլլալ լրտեսի մը գնդակահարութեան գործին մէջ: Զարմացաւ որ նկարիչը անմիջապէս չընդունեց առաջարկը:

— Ձէ՞ք ուզեր ընդունիլ պարտաւոր չէք երթալու:

Խորհեցայ միայն որ չահեկան նիւթ մըն էր և փրփրական լաւ ձեւ մը:

Զօրավարը իր ձեռքին մէջ բռնած էր դեռ նամակը և յայտնի էր որ կուզէր պատռել զայն: Ծորճ առաւ նամակը անմիջապէս, ինքն ալ չէր գիտեր ինչու համար: Չուզեց արտայայտել իր վախը կամ զզուանքը պատուանշաններու և հեղինակութիւններու տէր այդ զինուորականին առջեւ: Դուրս ելաւ նախարարութեան չէնքէն:

Նկարել մէկը որ կ'սպասէ մահուան... Նկարել սովահար կինը, անոր համար անօթի է ան, որ սնունդ չտար անոր... Նկարել երկունքի ցաւերուն մէջ գտնուող մայրը, արտայայտելու համար տառապանքը անոր դէմքին վրայ... Ի՞նչ սրբապղծութիւն...

Իր հետաքրքրութեան գոհացում տալու համար ուզեց տեսնել այդ աղջիկը: Լրտեսուհիի մը գնդակահարումը մէկն էր պատերազմի դրուագներէն, իբրեւ նկարիչ, իր նիւթն էր պատերազմը իր բոլոր գազանութիւններով ու այլանդակութիւններով:

Երբ մօտեցաւ բանտին պատերուն, ներքինապէս ըզգաց ամբոխներուն կանչը: Ուզեց տեսնել այդ կինը որ պատերազմին պատիւը բռնաբարած էր և որուն համար պիտի պատժուէր, գնդակներուն վերքերով պիտի ծածկուէր անոր մարմինը: Պիտի տեսնէր զայն:

3.

Սէն—Լազարի պատերուն ետեւը կը տեսնուէր վանքի նմանող խորհրդաւոր չէնք մը:

— Ձեր նամակը պիտի տանիմ պարոն տնօրէնին,

սպասեցէք, ըսաւ դռնապանը Ծորճին և աթոռ մը տուաւ անոր իր խցիկին մէջ:

Քանի մը վայրկեան յետոյ վերադարձաւ եւ ցած ձայնով մը ըսաւ.

— Պարոն տնօրէնը ձեզ պիտի ստնէ իր սենեակը:

Ծորճ անցնելով բակէն գնաց գլխաւոր չէնքը պահապանի մը հսկողութեան տակ, երբ պահապանը գոցեց դուռը իր ետեւէն, Ծորճի այնպէս թուեցաւ թէ աշխարհն էր որ կը փակուէր իր առջեւ: Լռութիւն կը տիրէր ամէն կողմ և մութ էր:

Ծորճ մտաւ տնօրէնին սենեակը որ ճաշակաւոր կերպով կահաւորուած էր: Տնօրէնը որ նստած էր իր գրասեղանին առջեւ, խոնարհութիւն մը ըրաւ եւ պահապանին մեկնումէն յետոյ ըսաւ.

— Տարօրինակ է նկարել կին մը երկու վերջ պիտի գնդակահարուի: Զօրավարը կ'ըսէ իր նամակին մէջ թէ դուք նուիրուած էք փրոփականտի գործին, ի՞նչ փրոփականտ կրնայ ըլլալ լրտեսուհիի մը նկարին մէջ:

— Գաղափարը զօրավարինն էր, ինքն էր թելադրողը:

— Զինուորականներուն փառքը, է՞հ... պատերազմ, լա՛ւ, կ'ուզէ՞ք նկարել այդ աղջիկը, ի հարկէ, այլապէս չպիտի գայիք:

Անկարելի եղաւ Ծորճի համար բացատրել իր միտքը: Փոխուած էր ան չէնքը մտնելէն ի վեր, Թակարդի մէջ ինկած էր կարծես, չէր ուզեր աւելի յառաջացնել գործը, պատասխան չտուաւ:

— Ինչ որ է, չարունակեց տնօրէնը, ձեր անուան կը դրկեմ իրեն և կը յայտնեմ ձեր փափաքը: Գիտէ՞ք թէ ով է:

— Ի՞նչ պէտք ունիմ գիտնալու: